

ΣΠΗΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΚΥΡΟΥ**

από τον

ΘΕΟΔΩΡΟ ΣΚΟΥΡΑ*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τις μακροχρόνιες-πολυετείς έρευνές μου στο νησί μου, την Εύβοια ολλά και τη Σκύρο με σκοπό να καταγράψω τα κάθε είδους μνημεία τους, δεν ήταν δυνατό να μη συμπεριλάβω σ' αυτά και τα φυσικά υπόγεια μνημεία τους, τα σπηλαιο.

Παντού ζητούσα πληροφορίες τις οποίες κατέγραφα, προσπαθούσα να τις διαστραυρώσω και όταν ήταν δυνατό ερευνούσα, με την ομάδα μου των σπηλαιολόγων, όσα μπορούσα.

Κατά καιρούς έχω δημοσιεύσει μελέτες για τα μνημεία αυτά. Έτσι υπάρχουν δημοσιευμένες 105 οχυρώσεις και θα παρουσιαστούν σε λίγο άλλες 37 που ανακάλυψα μετά τη δημοσίευσή τους το 1975. Ακόμα έχω δημοσιεύσει τα Δρακόσπιτα της Εύβοιας που από 12 έφτασε ο αριθμός τους τα 25, καθώς και τα Χριστιανικά μνημεία της Εύβοιας, στα οποία περιλαμβάνονται 400 παλαιοχριστιανικές βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες. Ακόμα δημοσίευσα τις Υπόσκαφες και Σπηλαιώδεις εκκλησίες της Σκύρου, καθώς και αυτές της Εύβοιας.

Τώρα θα παρουσιάσω έναν κατάλογο των σπηλαίων που έχω επισημάνει στα δυο νησιά. Θα τα γράψω με αλφριθμική σειρά του τόπου όπου βρίσκονται, πόλη, χωριό, βουνό ή τοπωνύμια. Θα δώσω για το καθένα όσο το δυνατόν πιο κατατοπιστικά στοιχεία για την τοποθεσία του, θα αναφέρω αν έχει ερευνηθεί κάποια απ' αυτά δίνοντας περισσότερα στοιχεία και τέλος θα γράψω και τη βιβλιογραφία που υπάρχει για το καθένα χωριστά ώστε οι μελλοντικοί ερευνητές να βρουν περισσότερα στοιχεία. Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι εξαντλείται ο κατάλογος των σπηλαίων της Εύβοιας και της Σκύρου, γιατί και άλλοι ερευνητές έχουν εντοπίσει άλλες σπηλιές που εγώ δεν είχα καταγράψει, όπως π.χ. ο συνάδελφος Σταμάτης Κίρδης με την ομάδα του και άλλοι. Θα ήταν δε πολύ καλό αν κάποτε δημοσίευαν και οι συνάδελφοι αυτοί τα αποτελέσματα των ερευνών τους, ώστε να υπάρξει ένας πλήρης κατάλογος των σπηλαίων της Εύβοιας και της Σκύρου, κάτι που θα ήταν πολύ καλό αν γινόταν για όλους τους νομούς της Ελλάδας και για όλα τα νησιά της.

Σε μερικά δεν έχω στοιχεία αλλά τα αναφέρω μόνον από εξακριβωμένες πληροφορίες. Άλλα σαράντα περίπου που δεν μπόρεσα να διασταυρώσω τις πληροφορίες μου δεν τα γράφω. Στα τέλως χωριστά θα γράψω και λίγες φυσικές γέφυρες που βρήκα.

* SKOURAS THEOD. - Γιατρός-Συγγραφέας-Σπηλαιολόγος, Τακτικό μέλος Ε.Σ.Ε.

** Caves of Evia and Skiros islands.

ΣΠΗΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

ΑΓΑΘΟΝ: Χωριό της Ν. Καρυστίας στον Καβοντόρο.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΣΠΗΛΙΑ: Βρίσκεται κοντά στη θάλασσα προς το χωριό Γκιάλπιδες. Η είσοδος της είναι σε υψόμετρο 60 μ. σε έναν απόκρημνο βράχο. Έχει πολλές αίθουσες σε τρία επίπεδα. Είναι εμφανή διάφορα μέταλλα καθώς και οστά ζώων και ανθρώπων τα οποία χρήζουν μελέτης. Την ερευνήσαμε τον Ιούνιο του 1968, τότε που δεν ήμουν ακόμα μέλος της Ε.Σ.Ε. και δεν έκανα σχέδιό της ούτε πήρα δείγματα των ευρημάτων.

ΖΑΠΠΙΑΣ ΤΑΣΟΣ (1957), φ. 56.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. (1954), φ. 59 της 30/10/1954.

ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ: Κωμόπολη της Β. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ (Α.Σ.Μ. 3898): Είναι στην παραλία της Αγκάλης προς τα αριστερά.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΡΑΚΟΛΙΘΟΥ Ι (Α.Σ.Μ. 3899): Είναι στην κορυφή του λόφου Καρακόλιθος όπου και ερείπια αρχαίου τοίχους.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΡΑΚΟΛΙΘΟΥ ΙΙ (Α.Σ.Μ. 3900): Στην ίδια θέση με το πρώτο.

ΑΝΩΝΥΜΟ (Α.Σ.Μ. 3902): Απέναντι από το βράχο της Μπολοβίνας.

ΣΤΑΜΟΓΙΑΝΗΣ Ν. (1958), τ.4-5, σ.40.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΡΙΑ ΠΗΓΑΔΙΑ: Μικρό σπήλαιο παραχωμένο από μπάζα.

ΑΝΩΝΥΜΟ: Στο δρόμο προς την Κρύα Βρύση.

ΑΝΩΝΥΜΟ: Στη θέση Πραοίδι.

ΤΣΑΠΟΥΡΝΙΤΣΑ (Α.Σ.Μ. 3906): Βάραθρο στην ομώνυμη θέση.

ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΝΕΣΑ: Δεν έχω καμιά πληροφορία γι' αυτό.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΒΟΥΤΣΑΡΑ: Επίσης και γι' αυτό.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΒΟΪΔΟΚΛΕΦΤΡΑ: Στη θέση Αγκάλη.

ΑΝΩΝΥΜΟ: Στη θέση Βαμβακιές.

ΑΝΩΝΥΜΟ: Στη θέση Στόρια. Βρέθηκε κατά τη διάνοιξη του δρόμου. Δυστυχώς παρά τις προσπάθειές μου η ΜΟΜΑ το μπάζωσε όλο.

ΑΓΙΟΣ ΒΛΑΣΙΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας κοντά στις Κονίστρες.

ΧΑΟΣΠΗΛΙΑ: Είναι στη θέση Λόγγος.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας κοντά στο Αυλωνάρι.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Στη θέση Κομμότια. Πήγα στις 24-9-78 αλλά δυστυχώς η είσοδος ήταν τελείως φραγμένη από φερτά υλικά. Μια προσπάθεια διάνοιξής της δεν είχε αποτέλεσμα.

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Χωριό της Ν. Εύβοιας στην Καρυστία.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΧΡΙΟ (Α.Σ.Μ. 1131): Είναι στην άκρη του χωριού, στη ρεματιά που φτάνει ως το χωριό Μελισσώνας.

ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1957), φ. 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), τ. 2, σ. 51.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 120.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΓΚΑΛΙ-ΣΚΙΑ: Στην αριστερή πλευρά της χαράδρας όπου το προηγούμενο, ανέναντι από τη Σκινοδοούλεια.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 121.

ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΙΑ: Σε μικρή απόσταση από το προηγούμενο.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 122.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΛΑΤΥ: Είναι στα όρια των χωριών Αγ. Δημήτριος και Γιαννίτσι.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ ΠΑΝ. (1958), φ. 63.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΑΡΑ: Κοντά στο προηγούμενο.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ ΠΑΝ. (1958), φ. 63.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΑΣ: Ανατολικά της παραλίας του Αγ. Δημητρίου 10μ. πάνω από τη θάλασσα.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 122.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι σε απόσταση μιάμισης ώρας πορεία από το χωριό προς τη θάλασσα.

Πρόκειται για μεγάλη σπηλιά με μήκος περίπου 150μ.

ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1971), φ. 1639.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Κοντά στη θάλασσα στη θέση Λιοφάτιζα.

ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1971), φ. 1639.

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας κοντά στο Αλιβέρι.

ΒΟΛΑΘΡΟΣ (Α.Σ.Μ. 926): Χωρίς άλλες πληροφορίες.

ΒΟΥΣΜΕΝΟ ΝΕΡΟ (Α.Σ.Μ. 973): Είναι στη θέση Σκότος σε υψόμετρο 330μ.

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας στο Αιγαίο πέλαγος.

ΦΡΑΓΚΟΣΠΗΛΙΑ (Α.Σ.Μ. 1154): Ενάλιο σπήλαιο μιάμιση ώρα ΒΑ του χωριού, από τη θέση Λιμνιώνας προς Αγ. Σοφία.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), τ. 2, σ. 17.

ΒΟΟΣ ΑΥΛΗ (Α.Σ.Μ. 1139): Ενάλιο σπήλαιο άγνωστης θέσης. Για τη σπηλιά αυτή γράφουν αρχαίοι συγγραφείς ότι είναι ενάλια στη ακτή του Αιγαίου και κατά τη μυθολογία σ' αυτή η Ιώς, η οποία μετεβλήθη σε αγελάδα, γέννησε τον Έπαφο.

ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ ΜΑΡΙΑ (1981), σ. 143.

ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930), σ. 7.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ Γ. (1940), σ. 249.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 55 και 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), τ. 2, σ. 17.

ΚΑΛΛΙΑΣ ΣΤ. (1897), σ. 9.
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Λ. (1978), σ. 23-27.
ΣΑΡΡΗΣ Ι. (1930), σ. 9.
ΦΟΥΡΙΩΤΗΣ Α. (1970), σ. 255.
ΦΟΥΣΑΡΑΣ Γ. (1964), σ. 18.

ΕΛΑΡΙΟΝ ΣΠΗΛΛΙΟΝ: Αγνώστου θέσεως κι αυτό για το οποίο η μυθολογία αναφέρει ότι, η ηρώϊς Ελάρα, που καταγόταν από τη Βοιωτία και ετιμάτο στην Εύβοια, ήταν κόρη του Ορχομενού ή του Μινύου και μητέρα του Τιπού που ήταν καρμός του έρωτά της με τον Δία. Του Τιπού πρώον υπήρχε σε σπηλιά της Εύβοιας. Ο Τιπίος ήταν γίγαντας και τον σκότωσαν η Άρτεμις και ο Απόλλωνος γιατί προσπάθησε να βιάσει τη μητέρα τους Λητώ όταν πήγαινε στους Δελφούς και καταδικάστηκε μεταθανάτια από τους θεούς να τρώνε τα σπλάχνα του τα όρνια.

ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ (1930), σ. 24, 37.
ΦΟΥΡΙΩΤΗΣ ΑΓ. (1970), σ. 222-223 και σημειώσεις.
ΦΟΥΣΑΡΑΣ Γ. (1964), σ. 16, 17.
GEYER FRITZ (1962), σ. 124.

ΑΙΔΗΨΟΣ:

ΘΕΡΜΑΙ ΣΥΛΛΑ: Είναι μέσα στη πόλη της Αιδηψού.
ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930), σ. 50-51.
ΚΑΛΛΙΑΣ ΣΤ. (1897), σ. 13.
ΠΑΝΑΓΟΥΛΙΑΣ ΠΡ. (1966), σ. 14.
ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Τ. (1978), σ. 66.

ΑΚΡΕΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΔΑΙΜΟΝΟΣΠΗΛΙΑ Είναι στη θέση Βράχος, η είσοδος φαίνεται από μακριά στον απότομο βράχο στα ΒΑ του χωριού.
ΓΟΥΡΟΥΝΟΣΠΗΛΙΑ Κι αυτή ΒΑ του χωριού.

ΑΛΕΞΗΣ: Χωριό της Ν. Εύβοιας κοντά στην Κάρυστο.

ΣΠΗΛΙΑ ΑΠΑΡΜΑ Αγνώστων λοιπών στοιχείων.
ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63.

ΑΜΑΡΥΝΘΟΣ:

ΑΝΩΝΥΜΗ Ι (Α.Σ.Μ. 1135): Είναι στην Α μεριά της μονής του Αγίου Νικολάου στην περιοχή Αγλέφαρος, στο ύψωμα Πλατειά Κορυφή.
ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ (1975), τ. 4-5.
ΑΝΩΝΥΜΗ ΙΙ (Α.Σ.Μ. 1136): Σε απόσταση 500 μ. από την πρώτη. Πρόκειται για βάραθρο με 110 μ. κλιμακωτή κατάβαση.
ΙΩΑΝΝΟΥ Ι. (1975), σ. 124.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΙΙΙ (Α.Σ.Μ. 1137): Είναι κοντά στη μονή Αγίου Νικολάου, στο κτήμα του Δ. Ματζάκου.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ι. (1975), σ. 124.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓΛΕΦΑΡΟΣ: Ανέναντι από την εκκλησιά του παλιού μοναστηριού της Ζωοδόχου Πηγής, στην ομώνυμη τοποθεσία.

Η λέξη, το τοπωνύμιο Αγλέφαρος, προέρχεται από παραφθορά του ονόματος Αιγλεφύρα που ήταν ένας από τους αρχαίους Δήμους της Ερετρίας.

ΑΜΕΛΑΝΤΕΣ: Χωριό στη ΒΚ Εύβοια.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΡΥΠΑ: Σε πετρώδη περιοχή στην κορυφή βράχου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ Μ. (1986-87), σ. 96.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΧΕΛΩΝΑ: Σε δασική έκταση κάτω από βράχο που έχει το σχήμα κελώνας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ Μ. (1986-87), σ. 92.

ΜΕΓΑΛΗ ΣΠΗΛΙΑ: Είναι στη θέση Σπηλιά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ Μ. (1986-87), σ. 96.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΚΗ: Σε δασική ορεινή περιοχή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ Μ. (1986-87), σ. 110.

ΑΝΔΡΟΝΙΑΝΟΙ: Χωριό της Κ. Εύβοιας στο δρόμο προς Κύμη.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΕΦΤΑΟΣ: Σε άγνωστη σε μένα θέση.

ΑΡΙΓΥΡΟΝ: Χωριό της Ν. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΜΠΟΥ: Είναι στον Κάμπο πριν από το χωριό. Πρόκειται για μικρό βαραθρώδες σπήλαιο το οποίο ερευνήσαμε στις 16-11-1985 μετά από έγγραφο της Κοινότητας και της Νομαρχίας γιατί μέσα σ' αυτά κυλούσε το νερό της περιοχής και μετά πλημμύριζε ο κάμπος.

ΑΤΤΑΛΗ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΒΑΘΕΙΑ ΣΠΗΛΙΑ: Ερευνήθηκε στις 29-2-1976. Έχει πολύ μεγάλη είσοδο αλλά είναι γεμάτη με πολλή κοπριά.

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Λ. (1978), σ. 71.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1887.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ: Είναι στη θέση Γράβα σε υψόμετρο 700 μ. Ερευνήθηκε στις 2-5-72 από την ομάδα μου. Πράκειται για μικρή σπηλιά μήκους μόλις 10,80 μ. σε βράχο χωρίς διάκοσμα. Εκεί είδαμε τις μεγαλύτερες νυχτερίδες που έχουμε δει ποτέ σε σπήλαιο. Το όνομά του οφείλεται, κατά τις διηγήσεις των αγροτών της περιοχής, στο ότι εκεί έκρυβαν τις εικόνες τους κατά τις ταυρκικές επιδρομές.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΡΥΠΑ (Α.Σ.Μ. 3903): Σε υψόμετρο 1200 μ. στο βουνό πάνω από την Άπταλη.

ΑΥΛΩΝΑΡΙ

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ: Προς Α της κωμόπολης κοντά στην ομώνυμη εκκλησιά, πλάι σε ρέμα του οποίου τα φερτά υλικά το κλείσανε τελείως. Διαπίστωση που έγινε την 1-2-76.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΣΚΛΗΡΟ: Είναι στον ομώνυμο λόφο μετά το ποτάμι και το ερευνήσαμε στις 1-2-1976. Έχει αρκετό διάκοσμο και επιφανειακά βρήκαμε νεολιθικά όστρακα.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1980), σ. 186.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1963.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΣΠΡΟ ΧΩΜΑ: Βρίσκεται στο λόφο που είναι το μεσαιωνικό κάστρο ΡΟΤΙΡΙ κοντά στην περιοχή όπου φαίνεται λευκό χώμα, μάργα.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι στο λόφο Σκληρό δυτικά του άλλου.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΚΟΥΛΗ: Στη θέση Κακούλη στο κτήμα του Λουκά Κορωναίου.

ΑΦΡΑΤΙ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΜΑΥΡΗ ΣΠΗΛΙΑ ή ΤΟΥ ΑΡΑΓΗ (Α.Σ.Μ. 4414): Πριν από το χωριό, με μεγάλη είσοδο. Ερευνήθηκε στις 22-9-1974.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975), φ. 1857.

ΑΧΛΑΔΕΡΗ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΧΩΝΕΥΤΙΚΟ (Α.Σ.Μ. 1155): Προς την παραλία Κορασίδα σε απότομο βράχο πάνω από την πηγή Χωνευτικό. Ερευνήθηκε στις 22-7-1976.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1965.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΧΑΣΚΖΑ: Είναι ΒΑ της Αχλαδεράς σε αρκετή απόσταση από το χωριό.

ΤΡΥΠΙΑ ΣΠΗΛΙΑ: Κοντά στην προηγούμενη. Ερευνήθηκε στις 25-7-76. Πρόκειται για μια σπηλιά σε μεγάλη στοά αφού έχει είσοδο και έξοδο στην ίδια ευθεία. Έχει συνολικό μήκος 11,30 μ. και δεν ξέρω αν μπορεί να χαρακτηριστεί ως φυσική γέφυρα.

ΣΠΗΛΙΑ ΑΓΙΑΣΜΑ: Είναι στην τρίτη παραλία του Καλάμου στην ομώνυμη θέση.

ΑΧΛΑΔΙ: Χωριό της Β. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΙΑ Γ' ΑΚΛΗΔΕΡΙΩΤΗ: Σε απότομο βράχο προς το ποτάμι.

ΒΑΣΙΛΙΚΟ: Χωριό κοντά στη Χαλκίδα.

ΑΝΩΝΥΜΟ ΣΠΗΛΑΙΟ: Η είσοδος του βρίσκεται στο βάθος ενός ηγαδιού σε ιδιωτικό οικόπεδο.

ΒΑΤΗΣΙ: Χωριό της Ν. Εύβοιας.

ΑΝΩΝΥΜΟ (Α.Σ.Μ. 1855): Είναι κοντά στο χωριό στη Β άκρη του.

ΒΟΥΔΟΥΧΙ: Λόφος στα ΒΔ της Ερέτριας όπου και οχύρωση.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΣΠΗΛΙΑ: Είναι στη ΒΑ πλευρά του λόφου 30 μ. πιο κάτω από την κορυφή. Υπάρχουν νεολιθικά και κλασικά ευρήματα, οστά και οφινιάς.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 170.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 142.

ΒΡΥΣΗ: Κωμόπολη της περιοχής Κύμης.

Γύρω από το λόφο που είναι γνωστός με το όνομα Δραγκονάρα και όπου είναι η οχύρωση La Coura και η οποία πιθανώς ήταν η αρχαία πόλη Βρύγχη ή Γρύγχη που αποτελούσε Δίμο της αρχαίας Ερέτριας, υπάρχουν μικρές σπηλιές στις οποίες επιφανειακά υπάρχουν νεολιθικά και κλασικά όστρακα.

ΣΠΗΛΑΙΟ LA COURA I (Α.Σ.Μ. 4434): Ερευνήθηκε στις 20-1-1975.

ΣΠΗΛΑΙΟ LA COURA II: Ερευνήθηκε στις 16-3-1975.

ΣΠΗΛΑΙΟ LA COURA III: Ερευνήθηκε στις 16-3-1975.

ΣΠΗΛΑΙΟ LA COURA IV: Ερευνήθηκε στις 16-3-1975.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 124.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975), φ. 1858, 1859, 1860.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΔΡΑΓΚΟΝΑΡΑ ή ΑΓΙΑΣΜΑ: Είναι μέσα στην περιοχή της οχύρωσης και αποτελεί μια υπόγεια δεξαμενή νερού του οποίου η ποσότητα μένει σταθερή όλο το χρόνο. Υπάρχουν μεταξύ των ογκρών πολλές δοξασίες και διηγούνται πολλές ιστορίες προπαντός για αρχαιοκαπήλους που προσπάθησαν να αδειάσουν το νερό αλλά δεν το κατόρθωσαν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΕΙΔΩΛΙΟΥ: Στο διάσελο από Ερέτρια-Γέροντα, δεξιά στην πρώτη στροφή πριν τον κατήφορο, πλάι στο μονοπάτι όπου ο αγωγός του νερού, λίγο πιο ψηλά. Η έρευνα έγινε στις 11-5-1980. Σε μια φυσική κοιλότητα που έχει το σχήμα κόγχης, στον αριστερό από την είσοδο βράχο, υπάρχει σταλογμιτικό μόρφωμα που μοιάζει πολύ με είδωλο μικρού παιδιού. Απ' αυτό δώσαμε το όνομα στη σπηλιά.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2058.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΒΡΑΧΩΝ: Είναι κοντά στο προηγούμενο. Ένα μεγάλο, 2x2 μ. περίπου, άνοιγμα που έγινε από φυσικά αίτια και είναι σε ψηλότερο επίπεδο από αυτό της εισόδου, φωτίζει τη σπηλιά έτσι που σε κανένα σημείο της δεν υπάρχει απόλυτο σκοτάδι. Έχει λίγο διάκοσμο αλλά τα χρώματα των βράχων της οροφής είναι διάφορα δίνοντας μια ωραία εικόνα. Από την ομορφιά αυτών των βράχων δώσαμε το όνομα στη σπηλιά.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), φ. 2070.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Στη θέση Κουνούκλες. Κατά την ομολογία κατοίκων είχε διάκοσμο, αλλά το 1949 την έφραξε με μπάζα ο στρατός.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΙ: Χωριό του Καβοντόρου.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΦΥΛΑΓΡΑΣ (Α.Σ.Μ. 1157): Βρίσκεται στην οχύρωση Φυλάγρο και οι χωρικοί της περιοχής το λένε σπήλαιο, όπως είναι γραμμένο και στο σπηλαιολογικό μπτρώ της Ε.Σ.Ε. Όμως πρόκειται για υπόγεια δίοδο που αρχίζει από το πιο ψηλό σημείο του κάστρου

και φτάνει ως τη θάλασσα. Τέτοιες δίοδοι υπάρχουν σε πολλά κάστρα και προορίζονταν για διαφυγή σε περίπτωση ανάγκης. Με τα χρόνια έχει φράξει σε πολλά σημεία σχηματίζοντας έτσι μικρούς θαλάμους από τους οποίους ο μεγαλύτερος έχει μήκος 82 μ. και πλάτος από 0,70-2 μ. Το ύψος ποικίλλει από 0,60-3 μ. Την έρευνα έκανα μόνος μου όταν μελετούσα την οχύρωση, στις 15-8-1969.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975α), σ. 248.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΙΛΑ ΕΖΙΖ: Βρίσκεται στη ράχη του Γιαννιτσιού και πρόκειται για βάραθρο μεγάλου βάθους κατά τις πληροφορίες των ντόπιων.

ΓΚΙΚΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ (1962), σ. 178.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΔΡΟΠΤΑΡΙ: Είναι στην ομώνυμη τοποθεσία προς το Αιγαίο πέλαγος, όπου και η είσοδός του. Έχει βάθος πλέον των 80 μ.

ΓΚΙΚΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ (1962), σ. 178

ΓΚΙΑΛΠΙΔΕΣ: Μικρά χωριό του Καβοντόρο από τα πιο απόμακρα.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΓΑΛΑΡΙΑ: Σπηλιά επιμήκης με πολλές στοές.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 55, 56.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. (1945), φ. 59.

ΕΝΑΛΙΟ: Σπηλιά η οποία ερευνήθηκε στις 10-8-1969. Είναι σε τέτοιο μέρος της θάλασσας που τα κύματα φτάνουν πολύ πιο πάνω από την είσοδό του όταν πιάνει η καβοντορίτικη τρικυμία. Στενό και ανηφορικό και προκαλεί απορία η ανεύρεση στοιχείων τα οποία μαρτυρούν χρησιμοποίησή του από τον άνθρωπο. Υπάρχουν λαξευμένα σκαλοπάτια και σε ένα σημείο είδαμε και ένα αρχαίο αγγείο κολλημένο με σταλαγματικό υλικό. Βέβαια αν ήταν μόνον αυτό θα υποθέταμε ότι το πέταξαν τα κύματα εκεί. Τα σκαλοπάτια όμως πώς να τα δικαιολογήσουμε;

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1956).

ΖΑΠΠΑΣ Τ (1957), φ. 55, 56.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. (1954), φ. 59 της 30-10-54.

ΓΛΥΦΑΔΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας κοντά στο Αιγαίο Πέλαγος. Εδώ πληροφορηθήκαμε για αρκετά σπήλαια τα περισσότερα ενάλια. Δυστυχώς παρά τις προσπάθειές μας νο δούμε λίγα έστω απ' αυτά, γιατί σκοπός μας ήταν να εντοπίσουμε τα σπήλαια Βοός Αυλή και Ελάριον, δεν το κατορθώσαμε εξαιτίας λόγων που μας επεβλήθησαν. Τώρα οι λόγοι αυτοί ευτυχώς δεν υπάρχουν και ελπίζουμε να πάμε κάποτε.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΒΥΘΟΥ ΡΕΜΑ ή ΡΟΪΔΟΣΠΗΛΙΑ (Α.Σ.Μ. 1130): Ενάλιο μια ώρα μακριά προς Β του χωριού.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), σ. 17.

ΣΑΡΡΗΣ Ι. (1930), φ. 9.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΑΤΑΦΥΤΙ: Ενάλιο στο Αιγαίο Πέλαγος αρκετά βαθύ. Στο τέλος του αναβλύζει ωραίο πόσιμο νερό.

ΣΠΗΛΛΑΙΑ ΛΙΝΤΡΑ: Είναι μικρές ενάλιες σπηλιές στη σειρά στην ομώνυμη θέση. Οι μεγαλύτερες έχουν σταλακτιτικό διάκοσμο.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Ενάλιο κοντά στη Ροΐδοσπηλιά προς βορρά.

ΑΝΕΜΟΣΠΗΛΙΑ: Ενάλιο στη θέση Πόλη, διώροφο με ωραίο διάκοσμο.

ΓΟΥΡΝΟΣΠΗΛΙΑ: Ενάλιο κοντά στο προηγούμενο.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΛΑ: Ενάλιο συνέχεια των προηγούμενων.

ΣΠΗΛΙΑ ΑΣΠΡΕΚΙ: Η μεγαλύτερη απ' όλες τις ενάλιες κοντά στις προηγούμενες.

ΠΕΛΕΚΑΝΙΑ ΣΠΗΛΙΑ: Είναι η πιο κοντινή στο χωριό και κοντά της είναι άλλες τέσσερις μικρότερες.

ΦΩΚΟΣΠΗΛΙΑ: Ενάλιο στη θέση Καράρεμα.

ΠΔΟΣΠΗΛΙΑ: Στη θέση Πετάλι.

ΧΡΙΣΜΕΝΗ ΣΠΗΛΙΑ: Στη θέση Πόλη, τοποθεσία Ξεροστέρνα, κοντά στο Δρακόσπιτο.

ΓΥΜΝΟ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ: Στο βουνό Όλυμπος στην Α πλευρά του. Ο Κουρουνιώτης που το ερεύνησε βρήκε προϊστορικά όστρακα, λίθινα εργαλεία νεολιθικά, και ένα μικρό μαρμάρινο ειδώλιο. Όταν το επισκέφθηκα δεν ήταν δυνατόν να δω τίποτα, γιατί η κοπριά από τα γίδια είχε καλύψει τα πάντα.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΔΗΜ. (1959), σ. 283.

ΠΕΤΡΑΚΟΣ (1961-62), σ. 159.

SACKETT L. κ. άλ. (1974), σ. 183.

Δεν αναφέρω τον Κουρουνιώτη γιατί οι παραπομπές φαίνεται ότι είναι λανθασμένες αφού πουθενά δεν μπόρεσα να βρω το γραφτό του.

ΣΠΗΛΙΑΙΟ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ I: Είναι δύο χιλιόμετρα έξω από το χωριό στα ΒΔ στην ομώνυμη θέση. Βρέθηκαν νεολιθικά ευρήματα.

SACKETT L. κ. άλ. (1974), σ. 183.

ΣΠΗΛΙΑΙΟ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ II: Κοντά στο προηγούμενο. Και σ' αυτό υπάρχουν νεολιθικά ευρήματα.

SACKETT L. κ. άλ. (1974), σ. 183.

ΣΠΗΛΙΑΙΟ ΣΕ ΠΗΓΑΔΙ: Κατά τη διάνοιξη πηγαδιού στην αυλή μιας κατοικίας στα Β του χωριού, στα 19 μ. φτάσανε σε σπηλαιο. Πρόκειται για μικρή διάκλαση μεγάλης σπηλιάς στην οποία φτάνει η λάσπη που κοτεβάζει ο υπόγειος ποταμός. Την ερευνήσαμε με τους Ν. Λελούδα και Στ. Παυλίδη, μέλη της Ε.Σ.Ε., στις 9-7-1983 αλλά δεν υπήρχε πουθενά πέρασμα για να μπούμε στη σπηλιά.

ΔΑΦΝΗ: Παραλιακή τοποθεσία μετά τα Πολιτικά και την Νεροτριβιά.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΓΡΙΑΣ: Η είσοδος της είναι 6 μ. πάνω από τη θάλασσα. Χωρίς διάκοσμο αλλά με έναν τοίχο χτισμένο χωρίς συνδετικό υλικό στο μέσον περιήπου της επιφανείας της. Ερευνήθηκε στις 23-11-1975.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1889.

ΔΙΑΚΟΦΤΙ: Περιοχή της Καρυστίας.

ΑΝΩΝΥΜΗ (Α.Σ.Μ. 1146): Κοντά στο διάσκελο του Διακόφτι.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 55, 56.

ΔΙΡΦΥΣ

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι σε υψόμετρο 1600 μ. κάτω από τη θέση Γρούσπες και πρόκειται για βάραθρο.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), σ. 17.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΜΕΛΙΣΣΑΚΙ (Α.Σ.Μ. 1149): Είναι στην ομώνυμη θέση.

ΔΟΚΟΣ: Χωριό κοντά στη Χαλκίδα.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΓΙΑΜΙΝΑΣ (Α.Σ.Μ. 896): Η Γιαμίνα είναι λόφος με υψόμετρο 410 μ. όπου υπάρχει κτίσμα που το αποκαλούν Δρακόσπιτο. Στα Α του λόφου υπάρχει το σπήλαιο.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1991), σ. 26.

ΒΟΡΕΙΝΗ ΣΠΗΛΙΑ (Α.Σ.Μ. 1138): Στα Β. του χωριού Δοκός.

ΣΠΗΛΙΑ ΣΕ ΠΗΓΑΔΙ: Σε βάθος 8,50 μ. πλευρικά στο πηγάδι υπάρχει άνοιγμα το οποίο οδηγεί σε σπήλαιο. Έχει κλίση 45° έχει διάκοσμο και στο τέλος του σχηματίζεται λίμνη.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), σ. 12.

ΔΡΑΜΕΣΙ: Χωριό στον Καβοντόρο, τώρα το λένε Ευαγγελισμό.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΧΑΡΧΑΜΠΟΛΗΣ: Σταν Καβοντόρο υπάρχει εκτεταμένος αρχαιολογικός χώρος, αρχαία πόλη, που στην αρβανίικη λαλιά την λένε Αρχάμπολη ή Χαρχάμπολη. Στο χώρο της υπάρχει ενάλιο σπήλαιο με αρκετό διάκοσμο και στο βάθος λίμνη.

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Ι. (1965), σ. 94.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63.

ΕΠΙΣΚΟΠΗ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΡΥΤΙΑ: Είναι στο βουνό πάνω από το χωριό.

ΚΥΡΙΜΗΣ ΑΝΔ. (1985), φ. 10, σ. 2.

ΕΡΕΤΡΙΑ

ΒΑΡΑΘΡΟ: Κοντά στο δρόμο Ερέτρια-Γέροντας απέναντι από την τελευταία μεγάλη στροφή. Τώρα έχει καταρρεύσει η οροφή του.

ΚΑΚΑΤΣΟΣ Ι. (1887), φ. 95.

ΖΑΡΚΑ: Χωριό της Ν. Εύβοιας πάνω στο δρόμο.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΡΙΖΑ: Στη θέση Ρίζα στους πρόποδες του υψώματος Γκαθούμενο, σε απόσταση 800 μ. περίπου από το δρόμο.

ΗΛΙΑ: Χωριό της Β. Εύβοιας.

ΑΝΩΝΥΜΟ ΣΠΗΛΑΙΟ: Διανοίχτηκε κατά την κατασκευή του δρόμου από Ροβιές προς Αιδηψό. Είναι στο 11ο χιλιόμετρο πριν από τα Ήλια. Την ερευνήσαμε στις 27-9-1992 με τα

μέλη της Ε.Σ.Ε. Γ. Αβιτζή, Στ. Κορκόβελο και Σ. Χολκιάδακ. Είναι πανέμορφο σπήλαιο, αλλά με πολύ χαμηλή οροφή και μόνον σε ένα σημείο μπορεί κανείς να στοθεί όρθιος. Συγχρόνως είναι πολύ επικίνδυνο γιατί από τις ανατινάξεις για την κατασκευή του δρόμου έχουν αποσπασθεί τα προς τον δρόμο τοιχώματά του. Συστήσαμε σε όλους τους φορείς, από Νομαρχία έως Κοινότητα να σφραγίσουν την είσοδο και να απαγορεύσουν τις επισκέψεις.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1992), σ. 55

ΚΥΡΙΖΟΓΛΟΥ ΛΑΖ. (1992), φ. 2690.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ (1992α), φ. 2687.

ΘΑΡΡΟΥΝΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΣΚΟΤΕΙΝΗ (Α.Σ.Μ. 1264). Είναι έξω από το χωριό Θαρρούνια στο κείλος της ρεματιάς του Μανικιά ποταμού, σε περιοχή νεολιθικού οικισμού.

Το σπήλαιο αυτό πρώτη φορά το ερευνήσαμε στη 1-12-1974 και μετά πήγαμε πολλές φορές ακόμα λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος που έχει.

Στη σπηλιά έγινε ανασκαφή η οποία απέδωσε τεράστιο πλούτο ευρημάτων παλαιοντολογικών, ανθρωπολογικών και αρχαιολογικών από την πρώιμη νεολιθική εποχή ως και την βυζαντινή. Η ανασκαφή δεν έχει ολοκληρωθεί. Βέβαια έγιναν και ζημιές όπως π.χ. ο θρυμματισμός μιας μεγάλης πέτρας σε σχήμα αβγού με την οποία οι κάτοικοι της σπηλιάς κλείνανε την είσοδο για να προφυλαχθούν από τα ζώα, και ακόμα η μη απόρριψη των πολλών λίθων έξω από τη σπηλιά στη ρεματιά. Τις βάλανε σε άλλο σημείο της σπηλιάς εκεί που στο μέλλον θα χρειαστεί να κάνουν ανασκαφή, ενώ συγχρόνως κάλυψαν τα επιφανειακά ευρήματα από τα οποία είναι γεμάτη η σπηλιά.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1986), φ. 1153.

ΒΡΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠ. (1988), φ. 11859.

ΔΙΑΓΚΟΥΡΑΣ Α. (1986), σ. 150.

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. (1908), σ. 112.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1977), σ. 44.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1977α), σ. 7, 36, 57.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1980), σ. 124.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1980α), σε πολλές σελίδες σποραδικά από την 33-165.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1988), σ. 65.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1992), σ. 87-101.

ΣΑΜΨΩΝ Α (1993).

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975), φ. 1855, 1856.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 616.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976α), φ. 1870.

ΤΑΡΑΝΤΟΥ Ε. (1986).

ΤΖΕΔΑΚΗΣ Ι. (1993), φ. 77, σ. 11.

LIRITIS V. - SAMPSON A. (1988-89), τ. 3, α. 45.

ΑΝΩΝΥΜΗ Ι: Είναι πάνω από τη Σκοτεινή προς βορράν. Έχει ευρήματα.

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. (1908), σ. 112.

ΑΝΩΝΥΜΗ ΙΙ: Προς Β του χωριού στη θέση Πλάτωμα σε δύσβατη βραχώδη περιοχή, σε απόσταση 45' της ώρας. Έχει μικρή είσοδο και αποτελείται από μία αίθουσα μήκους 24,40 μ. και πλάτους 13,60μ. Έχει πλούσιο διάκοσμο και μια κολώνα ως την οροφή. Επιφανειακά νεολιθικά ευρήματα. Την ερευνήσαμε στις 27-4-1980.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1975), σ. 220, 336.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1992), σ. 15, 243, 336.

ΘΕΟΛΟΓΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΒΟΪΔΟΚΛΕΦΤΡΑ: Είναι σε μεγάλη απόσταση από το χωριό. Έχει πλούσιο διάκοσμο και επιφανειακά είδαμε μελαμβαφή κλασικά όστρακα. Ερευνήθηκε στις 29-8-1976.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 168.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1966.

ΚΑΒΟΝΤΟΡΟΣ: Το ακραίο σημείο της Ν. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΔΙΟΝΥΣΟΥ: Είναι στον Καβοντόρο προς την πλευρά του Αιγαίου Πελάγους. Οι συγγραφείς αναφέρουν ότι, κατά τον Πausανία όταν οι Αργείοι επιστρέφοντας από την Τροία εξόκοιλαν στον Καφηρέα κατέφυγαν σε οπήλαιο στο οποίο βρήκαν άγαλμα του Διούσου που το μεταφέρανε στο Άργος.

ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930), σ. 36.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 33.

ΚΑΛΔΙ: Χωριό της Κ. Εύβοιας στο δρόμο για την Κύμη.

ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΑ: Είναι σε υψόμετρο 100 μ. ΒΔ του χωριού. Πρόκειται για βάραθρο με υπόγειο ποταμό.

ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. (1983), τ. 35, σ. 26.

ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ: Χωριό της περιοχής του Καβοντόρο.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΣΠΑΡΤΙΑΣ Ή ΦΩΚΙΑΣ: Ενάλιο σπήλαιο στην άκρη του χειμάρρου Δημοσάρη μετά το Καλέργον.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), τ.6, σ. 51.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), Σ. 123.

ΚΑΛΥΒΙΑ: Χωριό κοντά στην Κάρυστο.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΜΕΛΙΣΣΟΤΡΥΠΑ: Είναι ΒΔ της εκκλησίας του Ταξιάρχη σε απόσταση 15' της ώρας, στο μονοπάτι που οδηγεί προς τα Ρούκλια. Είναι βάραθρο.

ΖΑΠΠΙΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), τ. 6, σ.51.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 118.

ΚΑΜΠΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΧΑΒΟΣ: Είναι στο δρόμο προς τα Κάτω Καμπιά δεξιά στη θέση Χάβος. Το επισκέφθηκα στις 9-10-77, αλλά δεν μπόρεσα να βρω είσοδο από την οποία να περάσω γιατί παντού είναι στενές κάθετες σχισμές από τις οποίες φαίνονται σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ: Είναι στην ομώνυμη τοποθεσία πριν από το χωριό. Η μελέτη έγινε στις 9-10-1977 και 30-4-1978. Εδώ έχουν γίνει εξωραϊστικά έργα τα οποία καταστρέψανε τελείως το τοπίο. Ήταν σπηλιά της οποίας κοτέρρευσε το ένα μέρος και στο βράχο που έμεινε φαίνονταν οι σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Πλατάνια και άλλα δέντρα μαζί με τα πολλά τρεχούμενα νερά δημιουργούσαν ένα πραγματικά φανταστικό τοπίο. Τώρα φτιάξανε τσιμεντένια τραπέζια και πάγκους για τους πανηγυριώτες, τσιμεντώσανε όλο το μέρος και ακόμα ασβεστώσανε τον τοίχο με το σταλακτιτικό υλικό.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1980), φ. 2086.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), σ. 56.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1996), τ. 10-11, σ. 41.

ΚΑΡΑΛΗΔΕΣ:

ΣΠΗΛΛΙΟ ΧΑΡΑΚΟΥ: Είναι μεταξύ των χωριών Καρσλήδες και Κελλιά.

ΖΑΠΠΑΣ Τ (1957), σ. 1.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Στον Κομμένο βράχο μεταξύ των χωριών Καρσλήδες-Κελλιά σε μικρή απόσταση από το πρώτο.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), σ. 1.

ΚΑΡΥΣΤΟΣ:

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ: Στην ομώνυμη θέση όπου και η εκκλησιά της Αγίας Τριάδος και του Αγίου Σπυριδωνος την οποία δυστυχώς ανακαινίσανε και χάθηκε ένα από τα Καρυστινά δικκλήσια.

Η είσοδος της σπηλιάς είναι λίγο πιο πάνω από την εκκλησιά στη ρεματιά. Σημαντικό σπήλαιο με υπόγειο ποταμό και πολλά αρχαιολογικά ευρήματα.

ΑΙΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΑΤΩ (1934), σ. 242.

ΑΙΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΑΤΩ (1933), τ. 44, σ. 19.

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Ι. (1948), σ. 168.

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Ι. (1959), σ. 76-83.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1955), σ. 69.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957).

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (1934), σ. 476.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), σ. 51.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1954), σ. 100.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 113.

ΡΑΠΤΗΣ Γ. (1932), τόμ. Δ', τ. 3840, σ. 233.

ΡΩΜΑΝΑΣ Π. (1987-88), σ. 18.

ΤΑΖΑΡΤΕΣ Ν. - ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΣΤ. (1995), φ. 2.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΓΚΙΟΥΛΗ Ή ΠΑΝΝΙΚΟΥ: Πιο πάνω από το προηγούμενο, κοντά στο δικήσι του Αγ. Γεωργίου και Αγίας Μαύρας με ευρύχωρη είσοδο. Μια πρόχειρη επίσκεψη έκανα όταν μελετούσα την εκκλησιά στις 27-7-1969.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957)

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), σ. 51.

ΚΟΙΛΑ: Χωριό της Καρυστίας που τώρα το λένε Εκάλπ.

ΣΠΗΛΙΟ ΚΟΙΛΩΝ: Ανοίχτηκε κατά τη κατασκευή του δρόμου και είναι 300 μ. πριν από το χωριό. Το ερευνήσαμε στις 7 και 8-9-1974 καθώς και στις 10-6-1978 οπότε έγινε μικρή ερευνητική ανασκαφή από τον αείμνηστο Καθηγητή και Ακαδημαϊκό της Βιέννης Μπαχμάιερ με συμμετοχή του Καθηγητή κ. Γ. Θεοδώρου, μετά από άδεια του ΥΠ.ΠΟ. Βρέθηκε άνθρωπος σκελετός ο οποίος ανήκε σε μικροκέφαλο, αρκετά νεολιθικά ευρήματα και απολιθωμένα οστά ζώων, όπως ελαφιών κ.ά. Τώρα το κλείσανε με σιδερένια πόρτα τελείως και κινδυνεύει να καταστραφεί.

ΓΚΙΚΑΣ Γ. (1980)

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1974), φ. 1797.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 128.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 34, 66, 69, 70, 73.

ΚΟΚΚΙΝΗΣ ΣΠ. (1980), σ. 106.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1974), φ. 1799.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1863.

ΕΝΑΛΙΕΣ ΣΠΗΛΙΕΣ: Αρκετές μικρές σπηλιές στην παραλία των Κοιλων.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1986-87), σ. 181.

ΚΟΝΤΟΔΕΣΠΟΤΗ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΙΟ ΚΟΚΚΙΝΑ ΛΙΘΑΡΙΑ: Είναι στη θέση Πηγαδάκια, κοντά σε μια μικρή εκκλησία.

ΚΡΕΜΑΣΤΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΤΟΥΡΚΟΣΠΗΛΙΑ Ή ΦΡΑΓΚΟΣΠΗΛΙΑ: Την ερεύνησα στις 5-10-1975. Είναι πέρα από τον Κρεμαστό προς Μανίκια στη ρεματιά σε υψόμετρο 360 μ. Πρόκειται για βραχοσκεπή, ένα τεράστιο κοίλωμα στην κάθετη πλευρά του βράχου. Στο λαβυρινθώδες μονοπάτι είναι σκαλισμένα στο βράχο πατήματα σαν πρόχειρα σκαλοπάτια. Ευρήματα νεολιθικά και κλασικά.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 191.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 142, 146, 160, 165.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975), φ. 1853, 1854.

ΚΥΜΗ

ΣΠΗΛΙΟ ΒΟΛΑΡΙ: Ενάλιο, αρκετά μεγάλο προς Β της παραλίας της Κύμης.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1955), σ. 69.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1956), σ. 55, 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), σ. 51.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΔΙΑΟΛΟΥ ΤΡΥΠΑ: Είναι πριν την εκκλησιά της Παναγίας στα έλατα.

ΛΟΥΛΗΣ Β. (1980), σ. 170, 184.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΣΤΙΣ ΔΑΦΝΕΣ

ΛΟΥΛΗΣ Β. (1980), σ. 193, 194.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΦΩΛΙΑ ΤΟΥ ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ

ΛΟΥΛΗΣ Β. (1980), σ. 193.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟ ΣΑΜΑΡΙ ΤΟΥ ΓΑΪΔΑΡΟΥ

ΛΟΥΛΗΣ Β. (1980), σ. 193.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΑΙΤΕΛΗ

ΛΟΥΛΗΣ Β. (1980), σ. 193.

Για όλες αυτές τις σπηλιές που αναφέρει ο αίμνηστος λογοτέχνης από την Κύμη και στις οποίες κατέφευγε για να κρυφτεί στη διάρκεια της κατοχής που τον κυνηγούσαν Γερμανοί και Έλληνες συνεργάτες τους, δε μας δίνει περισσότερες πληροφορίες ιδιαίτερα για τη θέση τους.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΝΗΣΟΥ ΠΡΑΣΟΥΔΑΣ: Είναι το ομώνυμο νησί αρκετά μακριά από την παραλία της Κύμης.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 55, 56.

ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930), σ. 32.

ΛΑΜΑΡΗ: Χωριό της Κ. Εύβοιας προς το Αιγαίο.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΟΚΚΙΝΑΡΙΑ: Πριν φτάσουμε στην παραλία Χιλιαδού, δεξιά στον κάθετο βράχο υπάρχουν λίγες σχισμές από τις οποίες φαίνονται σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Δεν υπάρχει πέρασμα-είσοδος. Το επισκεφθήκα στις 5-9-1976 και παρά τις προσπάθειές μου δεν μπόρεσα να βρω είσοδο.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2057.

ΕΝΑΛΙΟ: Δεξιά στην παραλία Χιλιαδού. Το επισκεφθήκαμε στις 25-5-1975. Είναι αρκετά μεγάλο χωρίς διάκοσμο.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2057.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΤΕΛΑΝΡΑΧΗ: Μετά τη Λάμαρη στο δρόμο προς την παραλία Χιλιαδού δεξιά σε υψόμετρο 250 μ. Το ερεύνησε η ομάδα στις 5-9-1976 και τη 1-5-1977.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1977.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2056.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΜΑΝΤΡΙ: Αριστερά του δρόμου προς την παραλία Χιλιαδού, μικρό σπήλαιο χρησιμοποιούμενο για μαντρί χωρίς κανένα ενδιαφέρον. Το είδαμε στις 5-9-1976.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ: Μεγάλη ενάλια σπηλιά στην παραλία της Λάμαρης αρκετά πιο μακριά από την εκκλησιά του μοναστηριού. Έχει τρεις αίθουσες και σε μία υπάρχει πηγή που σχηματίζει μικρή λίμνη γλυκού νερού. Η έρευνα έγινε τη 1-5-1977.

Ενάλιες σπηλιές στη Λάμαρη είναι και οι: **ΠΕΤΡΑΚΕΪΚΗ ΣΠΗΛΙΑ**, η **ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ**

ΚΡΥΦΟΛΙΜΝΙΩΝΑ και οι τέσσερις **ΣΠΗΛΙΕΣ ΤΟΥ ΖΩΝΤΑΝΙΟΥ.**

ΛΙΜΝΗ:

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΓΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Σπηλαιώδης εκκλησιά στο τέλος του Β άκρου της παραλίας της Λίμνης. Εδώ αακήτεψε και πέθανε ο Όσιος Χριστόδουλος ο επονομαζόμενος Πάτιμος.

ΒΕΡΟΥΣΗ ΕΡΑ. (1966), σ. 122.

ΜΠΕΛΛΑΡΑΣ Ν. (1940), σ. 76, 195.

ΜΠΕΛΛΑΡΑΣ Ν. (1969), σ. 82, 208.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), σ. 50.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985a), σ. 72.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1993), σ. 14.

ΛΙΧΑΔΑ: Χωριό της Β. Εύβοιας.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Σπήλαιο του οποίου αγνοούμε τη θέση.

SACKETT L. κ.ά. (1974), σ. 137.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΗΝΑΣΩΝΑ: Στην ομώνυμη θέση. Η έρευνα έγινε στις 18-6-1978. Είναι σε υψόμετρο 370 μ. Πρόκειται για μικρό βράθρο με τρεις βαθμίδες καθόδου 5,50 η μία, 5μ. η άλλη και 4μ. η τρίτη. Είναι βραχώδες χωρίς διάκοσμο. Είδαμε αρκετά σπηλαιόβια έντομα.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2055.

ΛΟΚΑΣ: Συνοικισμός κοντά στο χωριό Γαβαλάς.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΓΡΙΑΣ: Είναι στη θέση Μελιχώρια και κατά την παράδοση πήρε το όνομά της από τη γριά Μυταρίνα που κατοικούσε μέσα σ' αυτήν.

ΑΝΩΝΥΜΕΣ: Πρόκειται για δυο απηλιές στη ρεματιά Κορακόλιθος.

ΛΟΥΤΣΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας πλουτισμένο με βυζαντινές εκκλησιές.

ΒΟΪΔΟΚΛΕΦΤΡΑ: Σπηλιά σε υψόμετρο 780μ. στη Δ. πλευρά της Δίρφης σε απόσταση περίπου δύο ωρών πορείας από τη Λούτσα και βρίσκεται στο κείλος απότομης χαράδρας στη θέση Διαολάκιζα, εκεί που έχουν βρεθεί τα δυο χρυσά κύπελλα που είναι στο Μουσείο Μπενάκη. Η έρευνα έγινε το καλοκαίρι του 1971. Η σπηλιά έχει διάφορα επίπεδα που εύκολα περνάς από το ένα στο άλλο. Είδαμε τα επτά. Ο αρχαιολόγος Σάμψων βρήκε εκεί ελληνιστική κεραμική, προϊστορικά όστρακα και ένα ρωμαϊκό νόμισμα.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 162.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΜΠΟΥΦΗ Ή ΚΑΛΟΓΕΡΟΣΠΗΛΙΑ: Την έχω καταγράψει από πληροφορία χωρικού που δεν μπορούσε να μου προσδιορίσει ακριβώς την τοποθεσία.

ΜΑΚΡΥΚΑΠΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΕΠΤΑΚΟΝΑΚΑ: Στην ομώνυμη θέση. Πρόκειται για μικρή στοά με δύο εισόδους μια προς Α και άλλη προς Δ. Η Σαραντέα-Μίχα Ευαγ. ισχυρίζεται ότι βρήκε πλήθος

παλαιολιθικών εργαλείων.

ΣΑΡΑΝΤΕΑ-ΜΙΧΑ Ε. (1985), σ. 81.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΗΓΗ ΝΥΦΗΣ: Το ερευνήσα με την ομάδα δυο φορές, στις 10-7-1977 και στις 10-4-1978. Είναι σε υψόμετρο 215μ. και η έρευνα έφτασε ως 250μ. γιατί μετά έπρεπε να διανοίξουμε ένα στενό πέρασμα για να συνεχίσουμε. Σε απόσταση 250μ. από την είσοδο βρήκα βατράχους και πήρα έναν τον οποίον έστειλαν στο Πανεπιστήμιο Paul Sabatier στην Toulouse. Εκεί βρέθηκε ότι τρεφόταν με δολιχόποδα που υπέθεταν ότι είναι νέο είδος. Έστειλα πολλά ακέραια άτομα και η υπόθεση έγινε γεγονός μετά τις εξετάσεις. Το νέο είδος με πρότασή μου ονομάστηκε Δολιχόποδο Μακρυκάπα.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958α), τ. 2, σ. 17.

ΣΑΡΡΗΣ Ι. (1934), σ. 322-324.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1986 και 2080

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), φ. 2060.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1989), φ. 1978, 1989.

ΣΤΑΪΚΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ (1978), φ. 1986.

BOUDOU-CLERGUE-SCOURAS (1978), σ. 233 κ. εξ., 332-337.

Στην περιοχή Μακρυκάπας μου έχουν μιλήσει και για τα εξής άλλα σπήλαια: **ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΩΤΟΥΛΑ** και **ΑΝΩΝΥΜΗ** στη θέση Κουκουβάιζα και **ΣΚΥΛΟΒΡΥΣΗ** στην ομώνυμη θέση.

ΜΑΛΑΚΟΝΤΑΣ: Χωριό κοντά στη Χαλκίδα.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΝΤΙΝΟΥ: Από πληροφορίες κατοίκων της περιοχής.

ΜΑΝΙΚΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΑΤΑΒΟΘΡΑ: Είναι στη θέση Ζούγκρι, 4 κιλ. περίπου από το χωριό Μανίκια στο χαμηλότερο σημείο μιας μεγάλης Δολίνης όπου και η είσοδός του με 10 μ. μήκος και 5 μ. ύψος. Το σπήλαιο ερευνήσε σε αρκετό μήκος η ομάδα του συνάδελφου Στ. Κίρδη. Εγώ πήγα μόνον μια φορά. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον για την πανίδα αλλά και τη κλωρίδα που υπάρχει σ' αυτό αφού στις λίμνες του ζουν ψάρια, αλλά και για το πολύ νερό για την εκμετάλλευσή του οποίου τώρα φτιάχνουν φράγμα.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1987), φ. της 28-12-87.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1987α), φ. της 23-9-87.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1992), φ. 29.

ΓΟΥΛΑΤΗΣ Λ. (1992), σ. 42.

ΖΕΡΒΟΥ ΘΕΩΝΗ (1987), τ. 48, σ. 86.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1987), φ. 96.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1987α), φ. 2446.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ: Πρόκειται για μικρό σπήλαιο σε ρεματιά έξω από το χωριό σε υψόμετρο 210μ. στο οποίο κατά τις διηγήσεις των κατοίκων, κατοικούσε κάποιος ρασοφόρος που τον αποκαλούσαν Διάκο. Το επισκέφθηκα στις 5-10-1975.

ΜΑΡΚΑΤΕΣ: Χωριό της ΒΚ Εύβοιας.

Στις Μαρκάτες έχω πληροφορίς ότι υπάρχουν τα εξής σπήλαιο: Είναι δυο **ΑΝΩΝΥΜΕΣ** και μία με το όνομα **ΚΟΥΝΙΑ**.

ΜΑΡΜΑΡΙ: Κωμόπολη της Καρυστίας παραθαλάσσια.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΜΠΡΕΤΤΙ: Είναι στη βραχονησίδα Λάφια ανατολικά της εκκλησίας του Σωτήρος. Κοντά υπάρχουν κι άλλες μικρές σπηλιές.
ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), τ. 6, σ. 51.

ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΜΕΓΑΛΗ ΣΠΗΛΙΑ: Είναι στη θέση Κοτρώνι. Μου είπαν ότι δεν έχει διάκοσμο.

ΜΕΛΙΣΣΩΝΑΣ: Χωριό κοντά στην Κάρυστο.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΝΗ: Καταχώρηση από τη βιβλιογραφία.
ΖΑΓΠΙΑΣ Τ. (1958), φ. 56, σ. 1.
ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), τ. 6, σ. 51.

ΜΕΤΟΧΙ Καρύστου

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΟΣΚΕΠΑΣΤΗ: Πρόκειται για σπηλαιώδη εκκλησιά, η οποία είναι μετά από 4,5 χιλ. από την Κάρυστο και 2 χιλ. από το δρόμο αριστερά μέσα στο πευκοδάσος σε υψόμετρο 235 μ. Η μελέτη έγινε στις 30-7-1978.
ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978α), σ. 63.

ΜΙΣΤΡΟΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΜΕΡΙΑΝΗ ΣΠΗΛΙΑ: Είναι στον παλιό Μίστρο σε υψόμετρο 450μ. και την ερεύνησα με την ομάδα στις 28-3-1976.
ΣΑΜΨΩΝ Α. (1977), σ. 27, 57.
ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 88, 94, 95.
ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 173.
ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1890.
ΣΠΗΛΛΑΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ: Πρόκειται για σπηλαιώδη εκκλησιά την οποία δυστυχώς ανοικοδομήσανε. Την επισκέφθηκα στις 21-8-1994.
ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1998), σ. 145.

ΜΠΕΖΑΝΟΙ

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΝΤΑΜΙΣΣΕΛΑ: Είναι μεταξύ των τοπωνυμίων Τσεφτιλίκι και Χάνια σε απόσταση 150μ. Β της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννου του Νηστευτή.
ΖΑΓΠΙΑΣ Τ. (1958), φ. 63, σ. 1.
ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 119.

ΝΙΜΠΟΡΙΟ: Παραθαλάσσιος οικισμός μετά τα Κάψαλα.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Πρόκειται για βράθρο που είναι στην κορυφή του όρους Πυργάρι.
ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΞΕΡΟΒΟΥΝΙ: Βουνό της Κ. Εύβοιας.

ΒΑΡΑΘΡΟ: Είναι στη κορυφή του βουνού σε υψόμετρο 1450μ. Έχει δυο εισόδους με κάθετη φορά 15-20μ. που επικοινωνούν μεταξύ τους.
ΚΑΚΑΤΣΟΣ Ι. (1987), φ. 95.

ΟΚΤΩΝΙΑ: Χωριό της περιοχής Κύμης.

GRASPILIA-MEGALH ΣΠΗΛΙΑ: Μετά το Πανωχώρι, έναν από τους συνοικισμούς της Οκτωνιάς, ο μεσαιωνικός δρόμος που είναι στρωμένος με πέτρες, γίνεται μονοπάτι στρωμένο κι αυτό, που φτάνει αρκετά χιλιόμετρα ως τη θάλασσα στη θέση Καρβούνι που ήταν το επίνειο της οχύρωσης, η οποία πήρε το όνομά της από τη σπηλιά αυτή και έτσι αναγράφεται σε όλους τους μεσαιωνικούς χάρτες. Αφού περάσει από μια παλιά βρύση το μονοπάτι, φτάνει σε ένα εικονοστάσι που κοντά του είναι μια συκιά, η οποία βγαίνει μέσα από την είσοδο της σπηλιάς. Την πρώτη έρευνα έκανα με την ομάδα στις 21-9-1975. Τη δεύτερη στις 25-6-1978 και πάλι στις 31-6-1984 και τελευταία την 1-7-1984 οπότε συμπληρώθηκε η χαρτογράφηση. Είναι σε υψόμετρο 400μ. και έχει θαλάμους σε διάφορα επίπεδα, ωραίο διάκοσμο και αρκετά ευρήματα. Το σπήλαιο το χρησιμοποιούσαν οι κάτοχοι της οχύρωσης και στον πιο κοντινό προς την είσοδο θάλαμο, ο οποίος φωτίζεται αρκετά, είχαν δύο καμινευτήρια.

ΜΠΟΥΛΗΣ Α. (1980), φ. 1.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 190. Γράφει λάθος ότι είναι κάτω από το κάστρο.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 33, 43, 45, 147, 160.

ΣΚΟΥΡΑΣ (1983-89), σ. 166.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΤΗ: Σε μικρή απόσταση από την πρώτη. Η έρευνα έγινε στις 1-7-1984.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Αναφορά από τη βιβλιογραφία.

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63, σ. 1.

ΟΛΥΜΠΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι στη θέση Καλαμώντας στο δρόμο Γυμνού-Μίστρου 200μ. από το δρόμο. Πρόκειται για βράθρο στην πλαγιά του βουνού Όλυμπος.

ΔΡΑΚΟΣΠΗΛΙΑ: Στη μεσαία κορυφή του Ολύμπου σε υψόμετρο 890μ. Πορεία ανάβασης από την πλευρά του Μίστρου διάρκειας 2,5 ώρες. Η μελέτη έγινε στις 16-11-1975. Ο ορκοιολόγος Σάμψων που ήταν μαζί μου, έκανε ανασκαφή, βρήκε τάφο με πολλά κτερίσματα.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 171.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1891, 1892.

SACKETT L. κ.ά. (1974), σ. 182, 183.

ΠΑΓΩΝΤΑΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΑΚΑΒΟΣ: Στα άρια Παγώντας-Μαρκάτες. Πορεία μία ώρα. Η έρευνα έγινε στις 16-8-1976 και στις 18-8-1981 που μου ζήτησαν να πάω εκεί ομάδα της Εφορείας Παλαιοανθρωπολογίας και Σπηλαιολογίας. Μικρή σπηλιά στην οποία μόνον έρποντας προχωρεί ο ερευνητής ως το τέλος. Χωρίς διάκοσμο και ενδιαφέρον. Βρέθηκαν μόνον λίγα όστρακα.

ΒΑΡΑΘΡΟ: Στη θέση Σωτήρη. Πληροφορία Γραμματέα Κοινότητας.

ΠΑΝΑΓΙΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΤΡΟΥΠΙΑ: Πήγα στις 2-7-1983. Είναι σε υψόμετρο 440μ. στη θέση Σαράντη στο λόφο Κοηρισά. Έχει μήκος μόνον 20μ. χωρίς ενδιαφέρον.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΒΟΥΙΣΜΕΝΟ ΝΕΡΟ: Πρόκειται για βάραθρο.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΒΟΛΑΘΡΟΣ: Βάραθρο. Κατά τις συζητήσεις μου με ντόπιους σχημάτισα την εντύπωση ότι αυτά τα δύο βάραθρα είναι ένα με δύο ονόματα.

ΠΑΡΑΜΕΡΙΤΕΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΚΟΛΑΡΙΚΙ: Είναι στη θέση Αλωνάκι.

ΒΟΪΔΟΣΠΗΛΙΑ: Είναι στο μεγάλο βράχο στη θέση Λιναράκι 200μ. από το δρόμο Αγίου Λουκά-Παραμερίτες, στα συρματοπλεγμένα κτήματα.

ΑΝΩΝΥΜΟ: Στον ίδιο βράχο κοντά στο προηγούμενο.

ΠΑΡΘΕΝΙ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΖΑΧΟΥ: Στη κορυφή του υψώματος Α του χωριού. Μικρή χαμηλή σπηλιά χωρίς διάκοσμο. Βρέθηκαν λίγα νεολιθικά όστρακα μέσα στη περιοχή.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1993), σ. 243, 336.

ΠΗΛΙΟΝ: Χωριό της Β. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΡΓΑΛΙΟΣ: Πληροφορία κατοίκων.

ΠΙΣΣΩΝΑΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι στη θέση Ταραμάνες κάτω από κωνικό βράχο. Την βρίσκουμε αν προχωρήσουμε περίπου 2 κιλ. από τον Λήλαντα ποταμό ΒΑ προς το χωριό.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 135.

ΠΛΑΤΑΝΙΣΤΟΣ: Χωριό της Καρυστίας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΜΟΥΡΤΙΑΣ

ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63, σ. 1.

ΦΡΑΓΚΟΣΠΗΛΙΑ: Η είσοδος φαίνεται από μακριά από τη θέση όπου η πηγή του ποταμού στο Πανωχώρι του Πλατανιστού, γιατί έχει πολύ μεγάλο άνοιγμα.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ: Κωμόπολη κοντά στη Χαλκίδα προς Β.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ: Στην κορυφή υψώματος πάνω από το ρέμα όπου είναι τα υπόσκαφα ερημητήρια. Την ερεύνησα με την ομάδα στις 22-2-1976 και ο αρχαιολόγος Σάμψων έκανε ανασκαφή και βρήκε θραύσματα αγγείων και δύο όσπρεα (χτένια), νεολιθικά κοσμήματα.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 174.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 69, 73.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1895.

ΕΡΗΜΗΤΗΡΙΟ Ι: Στη ρεματιά που είναι κάτω από τη μονή Παναγίας Περιβλέπτου. Η μελέτη του έγινε στις 22-2-76, 4-7-76, 1-5-78 και 4-6-78.

ΚΑΡΟΥΖΟΣ Χ. (1926), σ. 15. Το χαρακτηρίζει Ιερό Νυμφών.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978α), σ. 39.

ΕΡΗΜΗΤΗΡΙΟ ΙΙ: Στην ίδια θέση και κοντά στο πρώτο, μελετήθηκε τις ίδιες ημέρες.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978α), σ. 45.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΝΤΡΟΝ ΑΔΑΜ: Στην ίδια ρεματιά λίγο πιο ανατολικά από τα προηγούμενα, σε υψόμετρο 80μ. Ερευνήθηκε στις 4-6-1978. Μικρή σπηλιά με πολύ διάκοσμο και άφθονη σταγονορροή.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΔΨΑΣΜΕΝΩΝ: Συνέχεια απ' τα προηγούμενα στην ίδια ρεματιά σε υψόμετρο 70 μ. Η έρευνα έγινε στις 4-6-1978. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη σπηλιά αυτής της ρεματίας με πολύ διάκοσμο, κολόνες κ.λπ. Το ονομάσαμε Δψασμένων γιατί παρατηρήσαμε σταλαγματικό υλικό που έχει τέλεια μορφή και μέγεθος δύο ανθρώπων, σε σημείο που μας προβλημάτιζε. Δυστυχώς σε άλλη επίσκεψή μας εκεί, μετά από τέσσερα χρόνια, είδαμε πολύ μεγάλες σε έκταση κατολισθήσεις σε όλο σχεδόν το μήκος της ρεματίας και τα σπήλαια αυτά καταστράφηκαν ή καταπλακώθηκαν από τα υλικά της κατολίθησης.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ: Κοντά στη ομώνυμη εκκλησιά το τέλος της ρεματίας όπου τα άλλα. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας μου έλεγε ότι κάποτε ένας αρχαιολόγος είχε βρει κάτι σ' αυτήν.

ΠΡΑΣΙΝΟ: Χωριό της περιφέρειας Αλιβερίου.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Βάραθρο του οποίου δε γνωρίζω τη θέση.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΚΟΥΔΟΥΝΙΣΤΡΑ (Α.Σ.Μ. 6392): Αγνώστων σε μένα άλλων στοιχείων.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ (Α.Σ.Μ. 6393): Αγνώστων άλλων στοιχείων.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΚΑΤΑΒΟΘΡΑ (Α.Σ.Μ. 6394): Αγνώστων λοιπών στοιχείων.

ΡΟΒΙΕΣ: Κωμόπολη της Β. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΔΡΥΜΩΝΑ Ι (Α.Σ.Μ. 3895): Είναι στη θέση Πλατανάκι κοντά στη μονή Οσίου Δαυίδ Γέροντος.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΔΡΥΜΩΝΑ ΙΙ ή ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ (Α.Σ.Μ. 3896): Μακριά από το χωριό.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΔΡΥΜΩΝΑ ΙΙΙ (Α.Σ.Μ. 3897): Χωρίς άλλες πληροφορίες.

ΡΟΥΚΛΙΑ: Χωριό της Καρυστίας στους πρόποδες της Όχης.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΥ (Α.Σ.Μ. 1147): Βρίσκεται στην απέναντι πλευρά της ρεματιάς που είναι μπροστά στο χωριό. Η έρευνα έγινε στις 12-9-1974 και στις 25-10-1975.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), σ. 51.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 121.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 191.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1864, 1865.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΦΛΩΡΟΥΣ: Είναι στη θέση Λάκες κάτω από ύψωμα όπου το Δρακόσπιτο, σε περιοχή νεολιθικής εγκατάστασης. Η έρευνα έγινε στις 25-10-1975 και έχει ωραίο διάκοσμο.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 120.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1866.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1991), σ. 120.

ΣΑΡΑΚΙΝΗΚΟ: Μικρό χωριό της Β. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΧΕΛΩΝΑ: Καταγραφή από πληροφορίες κατοίκων.

ΣΕΤΑ

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΚΟΤΕΙΝΗ ή ΠΟΤΙΣΜΕΝΗ: Αγνώστων άλλων στοιχείων.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1975), σ. 141.

ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Τ. (1978), σ. 93.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΛΑΤΑΝΟΥ: Η σπηλιά αυτή αποτελεί μοναδικό φαινόμενο γιατί η είσοδος της είναι στην κουφάλα του πλάτανου, που είναι πάνω από τη σπηλιά. Είναι πολύ όμορφη γιατί έχει ποικίλο διάκοσμο. Η έρευνα έγινε στις 6-9-1974.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΜΠΟΥΔΙΩΤΙΣΣΑΣ: Κοντά στην ομώνυμη εκκλησιά. Πρόκειται για βράθρο στο οποίο εξαφανίζονται μέσα τα νερά της περιοχής.

ΣΤΑΥΡΟΣ: Χωριό της ΒΚ Εύβοιας.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΠΑΤΗ ΤΡΥΠΑ: Σπηλαιοβράθρο στη θέση Τσαρκάκι.

ΣΤΕΝΗ: Κωμόπολη της Κ. Εύβοιας στους πρόποδες της Δίρφους.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΥ: Στην ομώνυμη θέση.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι εκεί όπου λειτουργούσε το λατομείο Καστάνη με τις εργασίες του οποίου απεκαλύφθη. Επισκέφθηκα το μέρος, μετά από παράκληση του Κοινοτάρχη, αλλά δυστυχώς τίποτα δεν μπορούσε να γίνει γιατί είναι μπασωμένο από τα υλικά του λατομείου.

ΣΤΡΟΠΩΝΕΣ: Χωριό της Κ. Εύβοιας προς το Αιγαίο πέλαγος.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΝΕΒΑΤΟΣ: Η έρευνα έγινε τη 1-7-1989. Μεγάλη σπηλιά χωρίς σχεδόν καθόλου διάκοσμο.

ΣΤΥΡΑ: Παραθαλάσσια πόλη της Ν. Εύβοιας.

ΡΟΣΠΗΛΙΑ: Πολύ μακριά από τα Στύρα μετά τη θέση Γκριτζέλα στα βράχια του Γρατήρα. Λέγεται και Ρο ή Ρόι σπηλιό. Ο τόπος είναι σπρροπέλαστος και με μεγάλη δυσκολία φτάνει κανείς εκεί μετά από πορεία ωρών. Πρόκειται για βραχώδη σπηλιά στις πλευρές της οποίας είναι χαραγμένες διάφορες αρχαίες επιγραφές που με δυσκολία διαβάζονται. Μία, η πιο καλά διατηρημένη έγραφε ΕΡΜΗΣ ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ, αλλά όταν πήγαμε στις 15-7-1969 είδαμε ότι είχαν αποκολλήσει το βράχο αυτό και στον άλλον που φάνηκε μετά την αφαίρεση, είχαν χαράξει κακότεχνα και λανθασμένα το ΕΡΜΗΣ ΕΥΣ ΣΩΤΗΡΗ. Στο βάθος αυτής της σπηλιάς υπάρχει βωμός.

ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1954), φ. 98, σ. 3.

ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1982), σ. 341, κ. εξ.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1991), σ. 125.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Είναι στη ΒΑ άκρη της οχύρωσης των Αρμένων πάνω από τα Στύρα σε υψόμετρο 470μ. Πρόκειται για βραχοσκεπή την οποία κλείσανε από τη μια πλευρά με ξερολιθιά και διαμορφώθηκε η εκκλησιά. Η μελέτη της έγινε στις 14-7-1969. Είναι παλιότερη του 1853 οπότε την αναφέρει ο Lacroix.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1994), φ. 46.

ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930), σ. 125.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1936), σ. 621.

ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ Ι. (1959), τ. 43, σ. 40.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1975), σ. 381.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1998), σ. 172.

LACROIX M. (1853), σ. 420.

LES GUIDES BLEUS (1966), σ. 335.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΡΜΕΝΩΝ Ι: Μέσα στο κάστρο των Αρμένων ΝΑ της εκκλησιάς της Παναγίας σε υψόμετρο 450μ.

ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1954), φ. 98, σ. 3.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΑΡΜΕΝΩΝ ΙΙ: Σε λίγα μέτρα Δ της εκκλησιάς της Παναγίας σε υψόμετρο 450 μ. Την επισκέφθηκα στις 14-7-1969 και στις 16, 17-6-1979 με ειδικό επιστήμονα που ήθελε να μελετήσει τις σαλαμάνδρες που εκκολάπτονται εκεί, γιατί στην πραγματικότητα πρόκειται για μικρή σπηλιά που στο έδαφος της υπάρχει πηγή νερού. Έχει συμπληρωθεί με ξερολιθιά για καλύτερη προστασία της πηγής.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), φ. 2059.

ΣΧΙΖΑΛΗ: Χωριό του Καβοντόρο.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΓΑΪΔΑΡΟΥ: Χερσαίο σπήλαιο σε απόσταση 500μ. περίπου από τη θάλασσα. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 91, 123.

ΣΠΗΛΙΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝ: Ενάλιο σπήλαιο στο οποίο ζουν εκατοντάδες αγριοπερίστερα.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993), σ. 91, 123.

ΤΡΑΧΗΛΙ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι ΒΑ του χωριού στο δρόμο προς Κρεμαστό. Πρόκειται για μικρό σπήλαιο στην είσοδο του οποίου βρέθηκαν νεολιθικά όστρακα. Η έρευνα έγινε στις 26-2-1978.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1993), σ. 245.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΛΥΚΟΤΡΥΠΑ: Είναι πριν από το χωριό αριστερά του ενετικού πύργου.

ΤΡΙΑΔΑ: Χωριό της Κ. Εύβοιας.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΥ: Σε μικρή απόσταση από το χωριό σε βραχώδες ύψωμα. Τα ερευνήσανε στις 29-2-1976 και 17-6-1976. Μέσω υπάρχουν κομμάτια μαρμάρινου κίονος και ρωμαϊκά κεραμικά.

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Λ. (1978), σ. 71.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980), σ. 92, 145, 171.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1888.

ΣΑΜΨΩΝ Α. (1980α), σ. 164.

ΦΥΛΛΑ: Χωριό κοντά στη Χαλκίδα.

ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΛΙΑ: Στη θέση Χέρωμα, δεξιά στο μονοπάτι προς τη μανή Αγίου Γεωργίου ΑΡΜΑ.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΘΕΡΟΣ: Πριν από το χωριό Καμάρι στην ομώνυμη τοποθεσία. Η έρευνα έγινε στις 15-5-1977. Πρόκειται για απλό κοίλωμα με μία πολύ στενή προέκταση προς τα Δυτικά.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Δεξιά του παλιού δρόμου προς την τοποθεσία Καλύβια στη θέση Σπηλιές. Η έρευνα έγινε στις 15-5-1977. Δε συμπληρώθηκε όμως γιατί ανάμεσα στις πέτρες είδαμε βλήμα όλμου που δεν είχε εκραγεί. Ειδοποιήσαμε την Αστυνομία.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2054.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΝ: Στη θέση Προφήτης Ηλίας σε υψόμετρο 390μ. Η έρευνα έγινε στις 3-9-1978. Πρόκειται για μικρό βάραθρο με λίγο διάκοσμο. Όταν πήγαμε ήταν η εποχή που οι αράχνες φτιάχνουν τα κουκούλια τους. Ήταν πάρα πολλά γι' αυτό του δώσαμε αυτό το όνομα.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΚΩΤΣΑΡΗ: Είναι μετά τα Φύλλα, μετά τη θέση Καλογερόβρυση και μετά το εξωκλήσι της Μεταμόρφωσης, στη θέση Κακόρεμα απέναντι από το ύψωμα Καράβαλη. Φτάνουμε σε υψόμετρο 210μ. και κατεβαίνουμε σε υψόμετρο 180μ. όπου κρυμμένη στα βράχια βρίσκουμε την είσοδο. Σχισμοειδής σπηλιά που άλλοτε ήταν μεγάλη όπως μαρτυρούν τα σπασμένα κομμάτια από κολόνες που είναι σφηνωμένα σε διάφορα μέρη και ύψ. Κατηφορική με 24μ. διαφορά το βάθος από την είσοδο. Όλο το μήκος της είναι 42μ. Η έρευνα έγινε με πολλή προσοχή στις 11-7-1976, γιατί εκεί κρύβονταν τρεις αντάρτες με επικεφαλής τον Β. Κώτσαρη τους οποίους ο στρατός έβγαλε πετώντας πολλές χειροβομβίδες και υπήρχε κίνδυνος κάποια να μην εξερράγη.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1978), φ. 1964.

ΧΑΛΚΙΔΑ

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΡΕΘΟΥΣΗΣ Ι: Σχισμοειδές οηπλαιοβάραθρο στο λόφο του Βοθροβουνιού στο χώρο της αρχαίας οχύρωσης.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ι. (1979), σ. 27.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΡΕΘΟΥΣΗΣ ΙΙ: Στην περιοχή Άγιος Στέφανος στην εγκατάσταση του λατομείου. Σπήλλαιο με υπόγειο ποτομό. Η έρευνα έγινε στις 2-11-1975 και αφού διαπιστώθηκε ότι έχει πάθει πολλές καταστροφές από τις εκρήξεις του λατομείου, ξαναπήγαμε στις 19-6-77 με σπηλαιοκαταδύτες, οι οποίοι όμως δεν μπόρεσαν να προχωρήσουν, γιατί δεν υπήρχε δίοδος παρά μικρές σχισμές στους βράχους, ανοίγματος 20-30 εκ. μ.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1976), φ. 1862.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1992), φ. 2666.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ: Πίσω από τον ομώνυμο ναό.

ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1968), σ. 45.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΜΑΚΡΥΧΩΡΑΦΟΥ: Στη θέση Μακρυχώραφο της Χαλκίδας, δηλαδή στο τμήμα της οδού προς Ερέτρια από τον Άγιο Στέφανο ως τη Λάμπυακο. Ο Παπαβασιλείου είχε βρει αρχαιολογικά αντικείμενα.

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. (1901), σ. 44.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΠΕΔΙΟΥ ΒΟΛΗΣ: Πίσω από το Βαθροβούνι στο χώρο του Πεδίου Βολής.

Η έρευνα έγινε στις 24-10-1976. Μικρή σπηλιά στην οποία η κάθοδος γίνεται από λαξευμένα σκαλοπάτια, δείγμα της χρησιμοποίησής της ποιός ξέρει ποιά εποχή. Η πλήρης έρευνα ήταν αδύνατη, γιατί δυστυχώς η οηπλιά είχε μετατραπεί σε σκουπιδόποτο του στρατοπέδου.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 2031 και 2113.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1984), φ. 42, σ.3.

ΧΑΡΧΑΜΠΟΛΗ: Μεγάλος αρχαιολογικός χώρος στον Καβοντόρο.

ΒΑΘΕΙΑ ΣΠΗΛΙΑ: Ενάλιο οηήλλαιο στον Καβοντόρο.

ΣΠΗΛΙΑ ΒΡΑ ΠΛΙΑΤΟΥ: (Τρύπα του γέρου). Ενάλιο.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1986-87) σ. 179 το πρώτο και 182 το δεύτερο.

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΦΩΚΙΑ Ή ΠΕΛΙΣΤΕΡΙΩΝΑ: Ενάλιο.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1986-87) σ. 182, 183, 184.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Στη θέση του αρχαιολογικού χώρου.

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ (1965), σ. 94.

ΜΟΥΡΝΕΛΟΣ Π. (1958), φ. 63.

ΧΗΛΗ

ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΑΓΙΑΣΜΑ: Η Χηλή είναι μια βραχονησίδα μπροστά στον ομώνυμο κόλπο της περιοχής Κύμης. Ολόκληρη η βραχονησίδα είναι ένα θαυμάσιο σπήλλαιο με πολύ και ωραιότατο διάκοσμο.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1958), σ. 69.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Θ. (1958), σ. 51.

ΚΑΡΑΓΙΑΣ Ν. (1955), σ. 24, 129.

ΤΡΙΜΗΣ Κ. (1994), σ. 24.

ΑΝΩΝΥΜΗ: Είναι στην ευβοϊκή ακτή, ακριβώς απέναντι από τη βραχονοσίδα.

ΖΑΠΠΑΣ Τ. (1957), φ. 56.

ΨΑΧΝΑ

ΔΟΛΙΝΗ ΒΥΘΙΣΜΑ: Στη θέση Παραγάλι σε υψόμετρο 90μ. Η έρευνα έγινε στις 7-5-1978.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), φ. 3.

ΣΠΗΛΙΕΣ ΤΗΣ ΣΚΥΡΟΥ

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Στο βράχο της Σκύρου που στεφανώνεται από το κάστρο, στη θέση Παγιά σε υψόμετρο 110μ. Η μελέτη έγινε σε όλες τις τέτοιου είδους εκκλησιές της Σκύρου τον Αύγουστο του 1978. Η εκκλησία χτίστηκε το 1602, αλλά υπήρχε άλλη παλιότερη στον ίδιο χώρο.

ΑΤΕΣΗΣ Β. (1967), σ. 134, 162.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡ. (Αχρονολόγητο), σ. 17, 18, 27.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. (1909), σ. 122.

ΠΑΠΑΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. (1954), σ. 99.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), σ. 23.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), σ. 76.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΥ ΑΡΤΕΜΙΟΥ: Είναι στο βουνό Κόκυλας σε υψόμετρο 370μ.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1982), φ. 2198.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), σ. 51.

ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΕΣ. (1959), σ. 182.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΛΥΜΠΙΑΝΗ (Α.Σ.Μ. 1870): Είναι στο βουνό Όλυμπος σε υψόμετρο 255μ. κολλητά σ' έναν πελώριο βράχο.

ΑΤΕΣΗΣ Β. (1967), σ. 266.

ΔΕΦΝΕΡ Μ. (1926), σ. 565.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. (1909), σ. 3.

ΠΕΡΔΙΚΑ ΝΙΚΗ (1940), σ. 12, 281, 282.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), σ. 65.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ή ΚΑΛΑΓΕΡΑΤΣΙ: Στην περιοχή Αχλαδόνας στη Δ πλευρά ενός κάθετου βράχου, απότομου και επικίνδυνου, σε υψόμετρο 260μ.

ΑΤΕΣΗΣ Β. (1967), σ. 267.

ΠΑΠΑΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. (1954), σ. 37.

ΠΕΡΔΙΚΑ ΝΙΚΗ (1943), σ. 131.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), σ. 69.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΑ (Α.Σ.Μ. 1874): Είναι το πρώτο ΝΑ ύψωμα από τον κόλπο Αχιλλί, σε υψόμετρο 70μ. Η εκκλησιά αυτή αναφέρεται στον Κώδικα της μονής του Αγίου Γεωργίου με χρονολογία 1706, άρα είναι αρχαιότερη.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1982), φ. 2191.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Δ. (1945-47), σ. 7.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Κ. (1981-82), σ. 66.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ Μ. (1958), φ. 13975, σ. 2.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979), σ. 43.

ΣΠΗΛΛΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Στα ΒΑ του χωριού στη θέση Πουριά. Γλάι στη θάλασσα ένας βράχος στον οποίο φαίνονται οι πληγές από τα πολλά κοψίματα, έκρυβε στο εσωτερικό του ένα κοιλίωμα, μια σπηλιά. Φτάνοντας εκεί οι Σκυριανοί, όταν κόβανε κομμάτια για να χτίσουν σπίτια και κάστρα την μετατρέψανε σε εκκλησιά. Από διήγηση του γεωγράφου W.M. Leake ότι το 1806 αναγκάστηκε να καταφύγει στην εκκλησιά αυτή για να προστατευθεί από τον καιρό, μαθαίνουμε ότι η ηλικία της εκκλησιάς αυτής είναι αρκετά μεγαλύτερη.

ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ξ. (1977), σ. 161, 178.

ΑΤΕΣΗΣ Β. (1967), σ. 265.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1979α), σ. 35.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985α), σ. 75.

ΣΠΗΛΙΑ Τ' ΑΝΤΡΕΙΩΤΗ (Α.Σ.Μ. 1861): Είναι κάτω από το ενετικό κάστρο στην Α πλευρά του λόφου. Έχει κλείσει σχεδόν όλο από κατολισθήσεις. Η επίσκεψη έγινε στις 10-8-1978.

ΔΕΦΝΕΡ Μ. (1926), σ. 527.

ΣΠΗΛΙΑ ΠΕΝΤΕΚΑΛΗ (Α.Σ.Μ. 1875): Ενάλιο σπήλαιο. Η έρευνα έγινε στις 9-8-1979. Το χειμώνα του 1978-79 τα μεγάλα κύματα γκρεμίσανε την ωραία αυτή σπηλιά και ολλάξανε την όψη της.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2333.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 13.

ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΠΗΛΙΑ ή ΠΑΛΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ (Α.Σ.Μ.1862): Ενόλιο σπήλαιο στη θέση Στόμα.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΔΙΑΤΡΥΠΤΗ (Α.Σ.Μ. 1864): Ενάλιο σπήλαιο προς την πλευρά του Κάβου. Έχει σχήμα γωνίας με είσοδο και έξοδο στη θάλασσα και την κορυφή της γωνίας στο εσωτερικό του βράχου. Η έρευνα έγινε στις 9-8-1979.

ΔΕΦΝΕΡ Μ. (1926), α. 564.

ΠΕΡΔΙΚΑ ΝΙΚΗ (1940), α. 283.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 10.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2332.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΚΑΛΑΜΠΤΣΙ (Α.Σ.Μ. 1866): Είναι στη θέση Λαουδέρα.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΚΑΡΑΚΑΣΑΝΗ (Α.Σ.Μ. 1867): Η έρευνα έγινε στις 21-8-1979. Είναι στον βράχινο όγκο στη νότια πλευρά του όρμου Νυφάτσι σε υψόμετρο 110μ.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 27.

ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2338.

ΣΠΗΛΛΙΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ (Α.Σ.Μ. 1868): Ενάλια στη ΒΑ ακτή του νησιού.

- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΛΑΟΥΔΕΡΑ (Α.Σ.Μ. 1869):** Χερσαίο σπήλαιο στην ομώνυμη θέση.
- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΛΙΜΝΙΩΝΑΡΙ Ι (Α.Σ.Μ. 1870):** Ενάλιο στη θέση Αυγουστή.
- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΛΙΜΝΙΩΝΑΡΙ ΙΙ (Α.Σ.Μ. 1871):** Ενάλιο κοντά στο προηγούμενο.
- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΛΙΜΝΙΩΝΑΡΙ ΙΙΙ (Α.Σ.Μ. 1872):** Κοντά στα άλλο, ενάλιο.
- ΣΠΗΛΙΑ Τ' ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΥ ΤΟ Π'ΔΑΡΙ (Α.Σ.Μ. 1876):** Απένοντι από το μύλο του Κωσταντή του Παντελή στο δρόμο προς την Αναβάλα. Σπηλιά με λαογραφικές διηγήσεις. Η μελέτη έγινε στις 16-8-1979.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 19.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2336.
- ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΩΤΗ (Α.Σ.Μ. 1877):** Μικρό ενάλιο σπήλαιο στη θέση Σκόφρη.
- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΦΩΚΟΤΡΥΠΕΣ (Α.Σ.Μ. 1878):** Ενάλιες σπηλιές στο Καλικρί, τις Αχερούνες και αλλού που πήραν τ' όνομά τους επειδή ζουν σ' αυτά φώκιες.
- ΧΑΡΚΟΣΠΗΛΙ (Α.Σ.Μ. 1879):** Ενάλιο στα Δ ποράλια του νησιού κάτω από το βουνό Κόχυλας.
- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΝΥΦΑΤΣΙ (Α.Σ.Μ. 3535):** Μετά τη μάντρα Λορέτζου στο μονοπάτι που πάει ως τη θάλασσα, στη θέση Νυφάτσι. Πρόκειται για βάραθρο.
- ΩΡΙΟΠΛΟΥΜΙΔΗ ΒΟΥΝΟΣΠΗΛΙΑ (Α.Σ.Μ. 6571):** Η πρόσβαση πολύ δύσκολη. Πρέπει να φτάσεις σε υψόμετρο 210μ. χωρίς ζώα γιατί δεν πάνε εκεί τα μουλόρια και να κατεβείς στα 100μ. υψόμετρο, σ' ένα επικίνδυνο γκρεμό όπου η είσοδος. Είναι πολύ όμορφα στολισμένη με ποικιλία σχημάτων. Η έρευνα έγινε στις 21-8-1979.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 23.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2337.
- ΑΝΩΝΥΜΗ (Α.Σ.Μ. 6569):** Ενάλιο σπηλιά προς τον Κόβο. Η έρευνα έγινε στις 9-8-1979.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 17.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2335.
- ΜΕΓΑΛΗ ΣΠΗΛΙΑ (Α.Σ.Μ. 6568):** Ενάλια στη σειρά με τις άλλες την είδαμε στις 9-8-1979.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 16.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2334.

- ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΑΡΑΟΛΑΚΚΟΣ (Α.Σ.Μ. 6570):** Είναι στη θέση Νύφι στο Καλικρί. Είναι σπηλαιοβάραθρο με διάκοσμο. Η έρευνα έγινε στις 17-8-1979.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1980), σ. 30.
- ΣΚΟΥΡΑΣ Θ. (1985), φ. 2341.
- Για τη Σκύρο έχω ακόμα πληροφορίες και για άλλες σπηλιές όπως είναι, **Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΙΟΥ**, στη θέση Φρόκαλα κ.λπ.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΓΕΦΥΡΕΣ

- Στην Εύβοια έχω δει και λίγες φυσικές γέφυρες.
- ΑΧΛΑΔΕΡΗ:** Είναι στη θάλασσα της παραλίας Κάλαμος.
- ΚΑΜΠΙΑ:** Είναι σε βράχο ακριβώς πίσω από την εκκλησία της Αγίας Κυριακής.
- ΚΑΒΟ ΜΑΝΤΗΛΙ:** Ψηλά στα βράχια πάνω από τη θάλασσα.

ΧΑΡΧΑΜΠΟΛΗ: Στο τέλος του φαραγγιού της Χαρχάμπολης, στη θάλασσα δεξιά είναι μεγάλοι βράχοι ως 120μ. ύψος που έχουν χρώμα σοκολάτας. Εκεί είναι και μιο φυσική γέφυρα.

Με την ευκαιρία αυτή θέλω να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ από την καρδιά μου, προς τις μόνιμες συνεργάτιδες των ερευνών μου, μέλη της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας Βίκυ Γαλάτου, Βίκυ Παπάζογλου και Άννα Μπέργκιν. Επίσης στον Στέφανο Κολοβούρη, τον Αντώνη Χειμώνα και όλους όσους ήλθον μαζί μου κάποτε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΑΤΩ (1933). Η σπηλιά της Καρύστου, περ. ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ, τ. 44, σ. 19.
- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΑΤΩ (1934). Η σπηλιά της Καρύστου, περ. ΤΟ ΒΟΥΥΝΟ, τ. 1.
- ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΞΕΝ. (1977). Η Σκύρος στους περιηγητές και γεωγράφους, Α.Ε.Μ. παράρτ. ΚΔ' τόμου.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1956). Εφ. ΤΑ ΝΕΑ της 22/7/1956.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1974). Ωραιότατο σπήλαιο ανακαλύφθη εις Κάρυστον, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1797.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1975). Συνοπτική ιστορία Εκπαιδευτικής περιφέρειας Κύμης, Κύμη.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1980). Χιλιάδες νισοί στο πανηγύρι της Αγίας Κυριακής, εφημ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2086.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1982). Μεγεθύνσεις, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2191.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1982α). Αγιαρτέμης Σκυριανός, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2198.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1986). Μεγάλης αρχαιολογικής αξίας το σπήλαιο Σκοτεινή στα Θαρρούνια, εφ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ, φ. 1153.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1987). Το απήλαιο Μανικίων Ευβοίας, εφ. ΤΑ ΝΕΑ φ. της 28/12/1987.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1987α). Ο μεγαλύτερος υπόγειος ποταμός, εφ. ΤΑ ΝΕΑ της 23/9/1987.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1992). Ένα μοναδικό φυσικό μνημείο, περ. 7 ΗΜΕΡΕΣ, έκδ. εφ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ, τεύχ. 13.
- ΑΝΩΝΥΜΟΣ (1994). Ανάβαση στο Άρμενον, εφ. Ο ΝΤΕΛΛΑΗΣ, Κάφαλα, φ. 46.
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ Μ. (1986-87). Το τοπωνύμιο του χωριού Αμελαντες, Α.Ε.Μ. τ. ΚΖ'.
- ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ ΜΑΡΙΑ (1981). Εύβοια. Αθήνα.
- ΑΤΕΣΗΣ Β. (1967). Ιστορία της Εκκλησίας της Σκύρου, έκδ. Α.Ε.Μ.
- ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. (1986). Βάραθρο Παπασπηλιά, Κάδδι Ευβοίας, περ. ΚΟΡΦΕΣ ΒΡΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΑΜ, (1986). Σκοτεινή, η νεολιθική σπηλιά της Εύβοιας, εφ. ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, φ. 11859.
- ΒΡΑΝΟΥΣΗ ΕΡΑ (1966). Τα Αγιολογικά κείμενα του Οσίου Χριστοδούλου, Αθήνα.
- ΓΚΙΚΑΣ ΠΙΑΝΝΗΣ (1962). Αρβανίτικα τραγούδια του Καβοντόρο, Α.Ε.Μ. τ. Θ'.
- ΓΚΙΚΑΣ ΠΙΑΝΝΗΣ (1980). Καβοντόρος, περ. ΕΥΒΟΙΑ.
- ΓΟΥΛΑΤΗΣ Λ. (1992). Το μεγαλύτερο υπόγεια ποτάμι, περ. ΕΡΕΥΝΑ, Ιουλ-Αύγ.
- ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1930). Ιστορία της Ν. Ευβοίας, Θεσσαλονίκη.
- ΔΕΦΝΕΡ Μ. (1926). Τοπωνύμια Σκύρου, περ. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, τόμ. Θ'.
- ΔΡΟΣΙΝΗΣ Γ. (1941). Εκδρομαί εις Εύβοιαν, Κυνήγια και ψαρέματα.

- ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1955). Η Εύβοια και ο τουρισμός της Α.Ε.Μ. τόμ. Γ'.
- ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1957). Τα οπήλαια της Εύβοιας, εφ. ΚΥΜΑΪΚΑ ΝΕΑ, φ. 55 και 56.
- ΖΑΠΠΑΣ ΤΑΣΟΣ (1971). Ο γραφικός Άγιος Δημήτριος Καρυστίας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1639.
- ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Ι. (1959). Το σπήλαιο Αγίας Τριάδος Καρυστίας, Αρχείο Ε.Σ.Ε.
- ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Ι (1965). La grotte de Harhambolis, IX Collogue Intern. de Spèleologia, έκδ. Ε.Σ.Ε.
- ΖΕΡΒΟΥ ΘΕΩΝΗ (1987). Ένα ζωντανό υπόγειο ποτάμι, περ. Ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, τ. 48. Ημερολόγιο Μεγάλης Ελλάδος, (1934).
- ΘΕΟΧΑΡΗΣ Δ. (1959). Εκ της προϊστορίας Ευβοίος και Σκύρου, Α.Ε.Μ. τ. ΣΤ'.
- ΘΕΟΧΑΡΗΣ Δ. (1945-47). Προϊστορικά έρευναι εν Σκύρω και Ευβοία, Α.Ε.
- ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΔ. (1958). Η άγνωστη Καρυστίο, περ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τ.6.
- ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΔ. (1958α). Η άγνωστη Εύβοια, περ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τ.2.
- ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ (1971). Σπηλαιοβάραθρα Αρεθούσης, ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. τ. ΧΙ, Τ. 1.
- ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ (1975). Τρία Βάραθρα Αμαρύνθου Ευβοίας, ΔΕΛΤΙΟ ΕΣΕ. τ. ΧΙΙΙ.
- ΚΑΚΑΤΣΟΣ ΠΑΝΝΗΣ (1987). Σπήλαια της περιοχής μας, εφ. ΑΜΑΡΥΝΘΙΑ, φ. 95.
- ΚΑΛΛΙΑΣ ΣΤΕΦ. (1897). Η Χαλκίς υπό φυσικίν και ιατρικίν έποψιν, Αθήναι.
- ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1936). Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία και τέχνη εν Ευβοία, περ. ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, τ. 225.
- ΚΑΡΑΠΑΣ Ν. (1955). Κύμψ, εξώστης του Αιγαίου, Αθήναι.
- ΚΑΤΣΑΡΟΥ ΣΤ. (1993). Λείψονα ιστορικών χρόνων από το σπήλαιο και την ευρύτερη περιοχί. Στο του Σάμψων «Σκοτεινή Θαρρουνίων».
- ΚΑΡΟΥΖΟΣ ΧΡ. (1926). Πολιτικά, Α.Δ. 10.
- ΚΟΚΚΙΝΗΣ ΣΠ. (1980). Η Εύβοια μέσα από τους αρχαίους συγγραφείς. περ. ΕΥΒΟΙΑ.
- ΚΥΡΙΖΟΓΛΟΥ ΛΑΖ. (1992). Ενδιαφέρον για το σπήλαιο των Ηλίων και τον Νομάρχη, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2690.
- ΚΥΡΙΜΗΣ ΑΝΔΡ. (1985). Επισκοπή, αναδρομή στην ιστορική παρουσία του χωριού, εφ. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΒΡΥΣΗΣ, φ. 10.
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΚΩΣΤΗΣ (1981-82). Ο Κώδικας της Μ. Αγίου Γεωργίου Σκύρου Α.Ε.Μ. τ. ΚΔ'.
- ΛΟΥΛΗΣ ΒΑΣ. (1980). Άπαντα, τόμ. Β'.
- ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. (1954). Εις τα πλούσια μεταλλοφόρα κοιτάσματα του Καβοντόρο, εφ. ΚΑΒΟΝΤΟΡΟΣ, φ. 59.
- ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Κ. (1954α). Ανευρέθησαν στοαί από την εποχίν των Φοινίκων, εφ. ΚΑΒΟΝΤΟΡΟΣ, φ. 59.
- ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ Π. (1964). Τα Ευβοικά του Στράβωνος, Α.Ε.Μ., τ. ΙΑ'.
- ΜΕΛΕΤΙΟΣ. Γεωγραφία παλαιά και νέα, τόμ. Γ'. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τ. 10/1958.
- ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1954). Σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα, εφ. ΚΑΒΟΝΤΟΡΟΣ, 98.
- ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν. (1982). Τα Δρακόσιπτα της Εύβοιας, Θεσσαλονίκη.
- ΜΠΟΥΛΗΣ ΑΝ. (1980). Για την ονομασία του χωριού μας, εφ. Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΟΧΤΩΝΙΑΣ, φ.1.
- ΜΠΟΥΡΝΕΛΟΣ ΠΑΝ. (1958). Τα σπήλαια της Ν. Καρυστίας, εφ. ΚΥΜΑΪΚΑ ΝΕΑ, φ. 63.
- ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. (1901). Ανασκαφαί Χαλκίδος, Π.Α.Ε., σ. 44.

- ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. (1908). Ανασκαφαί εν Ευβοία, Π.Α.Ε. 1909.
- ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. (1909). Ιστορία της Σκύρου, Πάτραι.
- ΠΑΠΑΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. (1954). Σκυριανά Δεκαπεντασύλλαβα, Αθήνα.
- ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Λ. (1978). Θρύλοι στο Γριπονήσι, Αθήνα.
- ΠΑΠΑΜΑΝΩΛΗΣ Θ. (1954). Κάρυστος.
- ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1986-87). Τα ακτώνύμια του Καβοντόρου, Α.Ε.Μ. τ. ΚΖ'.
- ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΣΤ. (1993). Ας γνωρίσουμε την Καρυστία.
- ΠΑΝΑΓΟΥΛΙΑΣ ΠΡΟΚ. (1966). Η Αιδινηός, Αθήναι.
- ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΑΣΟΣ (1978). Μύθοι, θρύλοι, παραδόσεις, Αθήνα.
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ Μ. (1958). Παλαιολιθικά ευρήματα εις το σπήλαιο Παναγίας Σπηλιώτισσας Σκύρου, εφ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, φ. 13975.
- ΠΕΡΔΙΚΑ ΝΙΚΗ (1940). Σκύρος, τόμ. Α'. Αθήνα.
- ΠΕΡΔΙΚΑ ΝΙΚΗ (1943). Σκύρος, τόμ. Β'. Αθήνα.
- ΠΕΤΡΑΚΟΣ Β. (1961-62). Εύβοια-Ερέτρια, Α.Δ. 17, χρον.
- ΡΑΠΤΗΣ Γ. (1932). Η σπηλιά της Αγίας Τριάδος Καρύστου, περ. ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ, τόμ. Δ' τ. 38-40.
- ΡΩΜΑΝΑΣ Π. (1987-88). Σπηλαιοκατάδυση στον υπόγειο ποταμό Αγίας Τριάδας, περ. ΚΑΡΥΣΤΟΣ, τ. 28, 29, 30.
- ΣΑΡΑΝΤΕΑ-ΜΙΧΑ ΕΥΑΓ. (1985). Εργαστήριο κατασκευής παλαιολιθικών εργαλείων στην περιοχή σπηλαίου Επακόνακα Μακροκάπας στην Εύβοια, Α.Α.Α. τ. XVIII.
- ΣΑΡΡΗΣ Ι. (1930). Εκδρομαί εις Εύβοιαν, περ. ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ, Νοεμβ.-Δεκεμβρ.
- ΣΑΡΡΗΣ Ι. (1934). Τα σπήλαια της Νύφης εν Ευβοία, περ. ΤΟ ΒΟΥΝΟ, Νοέμβριος.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1977). Το προϊστορικό σπήλαιο Σκοτεινή παρά τα Θαρρούνια, Α.Α.Α. τόμ. Δ' τ. 1.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1977α). Ανασκοφοί στον προϊστορικό οικισμό της Βάρκας Ψαχνών, Α.Ε.Μ. τόμ. ΚΑ'.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1980). Προϊστορικά θέσεις και οικισμοί στην Εύβοια, ΑΕΜ. τόμ. ΚΓ'.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1980α). Η Νεολιθική και Πρωτελλαδική Ι στην Εύβοια, ΑΕΜ. τ. ΚΔ.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1982). Αρχαιότητες στην περιοχή Αλιβερίου, εφ. ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΥΛΩΝΑΡΙΟΥ, φύλλα 60 και 61.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1988). Ανασκαφαί στο σπήλαιο Σκοτεινή Θαρρουνίων, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ, τ. 49, τ. 1.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1992). Ένα μοντέλο εποχικής κατοίκησης στο σπήλαιο Σκοτεινή Θαρρουνίων, Πρακτικά Α'. Πανελληνίου Συνεδρίου «Άνθρωπος και Σπηλαιοπεριβάλλον», Αθήνα.
- ΣΑΜΨΩΝ ΑΔ. (1993). Σκοτεινή Θαρρουνίων, Αθήνα.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1974). Το σπήλαιο της Καρύστου, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1799.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1975). Σπηλιές της Εύβοιας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φύλλα 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1976). Σπηλιές της Εύβοιας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φύλλα, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1870, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1895.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1978). Σπηλιές της Εύβοιας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φύλλα, 1963, 1964, 1965, 1966, 1977, 1986.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1979). Οπ. πρ. στα φύλλα, 2031, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2053.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1980). Οπ. πρ. στα φύλλα 2059, 2060, 2070, 2080.

- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1975α). Οχυρώσεις στην Εύβοια, Α.Ε.Μ., τ.Κ'.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1976α). Η αλήθεια για τον ελλαδοπίθηκο της σπηλιάς των Θαρρουνίων, εφ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ, φ. 616.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1976β). Σπηλιά Θαρρουνίων, ελλαδοπίθηκος και άλλα τινά, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1870.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1978α). Υπόσκοφοι και σπηλαιώδεις ναοί και ερημητήρια στην Εύβοια, ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. τ. XV.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1978β). Το άνομο του χωριού Μακρυκάπα δόθηκε σε σπηλαιόβιο έντομο, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1986.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1979α). Υπόσκαφες και σπηλαιώδεις εκκλησιές της Σκύρου, Αθήνα.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1979β). Δολίνη Βύθισμα ψαχνών, εφ. ΨΑΧΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, φ. 3.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1980). Έρευνες στις σπηλιές της Σκύρου, ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε. τ. XVII.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1983-89). Μεγάλη σπηλιά Οκτωνιάς, ΔΕΛΤΙΟ Ε.Σ.Ε., τ. XIX, τ. 1-2.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1984). Το Πεδίο Βολής και η αρχαία Χαλκίδα, εφ. ΕΥΒΟΪΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, φ. 42.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1985). Σπηλιές της Σκύρου, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, στα φύλλα 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2341.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1985). Υπόσκαφες και σπηλαιώδεις εκκλησιές, περ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ τ. 15.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1987). Καταβόθρα Μανικίων, εφ. ΤΑ ΑΜΑΡΥΝΘΙΑ, φ. 96.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1987α). Η αλήθεια για το σπηλαιοβάραθρο Καταβόθρα Μανικίων, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2446.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1989). Ο βάτραχος της Μακρυκάπας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φύλλα 1978, 1989.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1991). Τα Δρακόσπιτα της Εύβοιας, Χαλκίδα.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1992). Το 1975 έγινε η πρώτη έρευνα στο σπήλαιο Αρέθουσας, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2666.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1992α). Η ωραιότερη σπηλιά με πλούσιο διάκοσμο, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 2687.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1993). Χριστιανικά λατρευτικά ιερά, περ. 7 ΗΜΕΡΕΣ έκδ. της εφ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, φ. της 8-8-1993.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1996). Σπήλαιο εκκλησιά Αγίος Κυριακής, περ. ΓΕΦΥΡΑ, τ. 10-11.
- ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔ. (1998). Χριστιανικά μνημεία Ευβοίας, Χαλκίδα.
- ΣΤΑΜΟΠΙΑΝΝΗΣ Ν. (1958). Η Μπολοβίνα, περ. ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, τ. 4-5.
- ΣΤΑΪΚΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ (1978). Το όνομα του χωριού Μακρυκάπα δόθηκε σε σπηλαιόβιο έντομο, εφ. ΠΑΝΕΥΒΟΪΚΟΝ ΒΗΜΑ, φ. 1986.
- ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1968). Η προϊστορία της Στερεάς Ελλάδος, Αθήνα.
- ΤΑΖΑΡΤΕΣ Ν.-ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΣΤ. (1995). Αγία Τριάδα Καρύστου, περ. CLIFF, τ. 2.
- ΤΑΡΑΝΤΟΥ Σ. (1986). Χάλκινο εργαλείο της εποχής του λίθου, εφ. ΕΘΝΟΣ, 9/10/86.
- ΤΖΕΔΑΚΙΣ Ι. (1993). Πρώτες κατοικίες, περ. 7 ΗΜΕΡΕΣ της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ, φ. 7,8.
- ΤΡΙΜΗΣ Κ. (1894). Κουρμαϊκά, Αθήνα.
- ΦΟΥΡΙΩΤΗΣ ΑΓ. (1970). Η Εύβοια ως τον Ζ' π.Χ. αιώνα, Α.Ε.Μ., τ. ΙΣΤ, σ. 225.
- ΦΟΥΣΑΡΑΣ Γ. (1964). Η ιστορία της αρχαίας Εύβοιας του Jules Girard, Α.Ε.Μ., τ. ΙΑ', σ. 18.